

Bruxelles, den 17.6.2020
COM(2020) 241 final

**RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET, DET
EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG REGIONSUDVALGET**

om konsekvenserne af de demografiske forandringer

{SWD(2020) 109 final}

DA

DA

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	INDLEDNING.....	3
2.	DRIVKRÆFTERNE BAG DE DEMOGRAFISKE FORANDRINGER I EUROPA.....	5
	2.1. LÆNGERE FORVENTET LEVETID	5
	2.2. FÆRRE FØDSLER	9
	2.3. EN ALDRENDE BEFOLKNING	12
	2.4. MINDRE HUSSTANDE.....	13
	2.5. ET MERE MOBILT EUROPA	14
	2.6. BEFOLKNINGENS SKIFTENDE STØRRELSE	15
3.	KONSEKVENSERNE AF DEN DEMOGRAFISKE UDVIKLING FOR VORES SOCIALE MARKEDSØKONOMI.....	17
	3.1. MENNESKER, ARBEJDE OG KVALIFIKATIONER	18
	3.1.1 ET STØRRE OG MERE INKLUSIVT ARBEJDSMARKED	19
	3.1.2. PRODUKTIVITET Gennem FÆRDIGHEDER OG UDDANNELSE	21
	3.2. SUNDHED OG LANGTIDSPLEJE.....	22
	3.3. INDVIRKNINGEN PÅ DE OFFENTLIGE BUDGETTER	25
	3.4. DEN REGIONALE OG LOKALE DIMENSION	26
	3.4.1. LIVSKVALITET, INFRASTRUKTUR OG ADGANG TIL TJENESTER.....	29
4.	DE TO OMSTILLINGER OG DEMOGRAFISKE FORANDRINGER	33
5.	DEN GEOPOLITISKE DEMOGRAFISKE UDVIKLING: EUROPA I VERDEN	34
	KONKLUSIONER OG FREMTIDSUDSIGTER.....	37

1. INDLEDNING

Covid-19-udbruddet ændrede Europa og resten af verden på et øjeblik. Det testede vores sundhedssystemer og velfærdssystemer samt vores økonomiske og sociale modstandsdygtighed. Det vil have en varig indvirkning på den måde, vi lever og samarbejder på — også når virussen er forsvundet. Og dette på et tidspunkt, hvor Europa allerede havde været igennem en periode med gennemgribende ændringer i form af klimatiske, samfundsmæssige og demografiske forandringer.

Demografiske forandringer handler om mennesker og deres liv. Det handler om, hvad vi gør, hvordan vi arbejder, og hvor vi bor. Det handler om vores samfund og den måde, vi alle lever sammen på. Det handler om at omfavne de mange forskellige mennesker og baggrunde, der beriger og former vores samfund, gør os stærkere og virkeliggør EU's motto, *forenet i mangfoldighed*. Dette er mere nødvendigt end nogensinde før. I takt med at vi langsomt og forsigtigt åbner op efter nedlukningerne i hele Europa, bliver vi mindet om betydningen af, at vi forstår og reagerer på de konsekvenser, de demografiske forandringer har for vores samfund. Dette arbejde skal der tages højde for i Europas genopretning og indhøstede erfaringer — hvad enten det handler om den sociale og økonomiske dimension eller om sundheds- og langtidspleje og meget mere.

I løbet af de seneste uger og måneder er forbindelsen mellem demografiske strukturer og konsekvenserne og genopretningspotentialet blevet tydeligt og ofte smerteligt udstillet. Vi har set vores ældre lide mest, da det er de mest sårbare i denne krise. De har ikke kun en højere risiko for komplikationer, hvis de får sygdommen, men er også nogle af de mest isolerede og afskårne som følge af fysisk distancering og de nedlukninger, der gennemføres for at redde liv i hele Europa. **Behovet for solidaritet mellem generationerne er en af drivkræfterne bag Europas genopretning¹.**

Håndtering af konsekvenserne af de demografiske forandringer på lang sigt har mange facetter: Hvordan vi forvalter vores offentlige sundhed, offentlige budgetter eller det offentlige liv, men også med hensyn til, hvordan vi håndterer spørgsmål som ensomhed, pleje i lokalsamfundet og adgang til livsvigtige tjenester. Det vil være vigtigt at tage fat på disse spørgsmål, hvis genopretningen skal lykkes, og det vil være afgørende for, hvor hurtigt og i hvilket omfang vi kan genopbygge vores hverdag, sociale netværk og økonomier. På længere sigt er dette en lejlighed for Europa til at **opbygge et mere retfærdigt og mere modstandsdygtigt samfund.**

Vi kan aldrig undervurdere de skader, som krisen har medført, eller behovet for at håndtere alle former for tab. I denne forbindelse kan det være selvmodsigende at sige, at **europæere generelt lever længere, sundere og mere sikre liv.** Men på længere sigt er dette stadig en realitet, og vi bør være stolte af de store fremskridt, der er gjort i de seneste årtier for at opnå dette. Europas velfærds- og sundhedssystemer er de mest avancerede globalt set. Sammen med de mange frontlinjemedarbejderes færdigheder og ofre har de bidraget til at redde utallige liv siden krisens begyndelse. Men den stress, som de har været udsat for, navnlig i områder med en ældre befolkning, har vist, at det er nødvendigt at støtte dem yderligere.

---

¹ COM(2020) 456 final: Et vigtigt øjeblik for Europa: Genopretning og forberedelser til den næste generation.

Takket være disse fremskridt er vores livskvalitet fortsat enestående, og vores samfund er nogle af de mest lige i verden, selv om der stadig er uligheder. Som befolkning bliver vi ældre og vælger generelt at bo i mindre husstande. Vi er konstant på farten, vi arbejder længere, lærer mere og skifter job oftere. Disse tendenser har alle en betydelig indvirkning på vores samfund — og nogle af dem kan have været medvirkende til, hvordan virussen bed sig fast og spredte sig i nogle lande, hvad enten det drejer sig om befolkningens aldring, husstandenes sammensætning eller befolkningstætheden.

Disse spørgsmål kan ofte bedst løses på lokalt og regionalt plan. Dette afspejler, at demografiske forandringer ofte varierer betydeligt mellem forskellige dele af det samme land. Nogle regioner står over for en dobbelt udfordring i form af lave indkomster og hurtigt faldende befolkningstal. Der bor 31 millioner mennesker i disse regioner, hovedsagelig landdistrikter, og der er derfor meget på spil. **Europa vil bestrebe sig på at forbedre levestandarden og mindske forskellene.** Det handler om at sikre, at der tages hensyn til folks behov, og at der er muligheder, også med hensyn til job, hvor de bor. Det handler om adgang til sundhedspleje, børnepasning og uddannelse samt andre vigtige lokale tjenester såsom postkontorer, biblioteker og transport.

Forandringer i demografiske forhold er ikke et nyt fænomen, men forskellen i vores liv mærkes mere akut. Det er så meget vigtigere at tage hånd om disse forandringer, når Europa går i gang med genopretningen. Fortsat fokus på både den grønne og den digitale omstilling vil bidrage til at skabe mange af de innovative og bæredygtige løsninger, der er nødvendige for at tackle konsekvenserne af de demografiske forandringer.

Demografiske forandringer påvirker også Europas position i verden. I takt med at Europas befolkningsandel i verden fortsætter med at falde, bliver behovet for, at EU taler og fungerer som én enhed og udnytter alle sine fællesstyrker og mangfoldigheden, så meget desto vigtigere. Dette bør også ses i lyset af de store demografiske forandringer i vores nabolande og i resten af verden, som også vil have en direkte indvirkning på Europa.

I denne rapport præsenteres drivkræfterne bag de demografiske forandringer og den virkning, de har i Europa². Den vil bidrage til at finde frem til, hvordan de mennesker, regioner og samfund, der er mest berørt, bedst kan få støtte til at tilpasse sig til de nye forhold — under krisen, genopretningen og i tiden derefter. Formålet med Kommissionens arbejde på dette område er at forbedre vores viden og fremsyn for at sikre, at vi kan støtte dem, der har brug for det — både i dag og i fremtiden. Det handler ikke nødvendigvis om at vende eller bremse nogen af tendenserne. Det handler om at give os selv de rette værktøjer til at finde nye løsninger og støtte folk gennem forandring.

Det handler i sidste ende om at **sikre, at ingen regioner og ingen mennesker lades i stikken** — en følelse, der i sidste ende kan føre til, at vi mister troen på vores demokrati. Derfor har denne Kommission for første gang en næstformand for demokrati og demografi, og derfor vil dette emne også indgå i konferencen om Europas fremtid, hvorigennem borgerne vil spille en ledende rolle i opbygningen af en mere robust, bæredygtig og retfærdig Union. Selv om mange af beføjelserne på

---

² - Kommissionens arbejdsdokument (SWD(2020) 109 final) supplerer rapporten med yderligere tal, kort og tabeller.

disse områder ligger hos medlemsstaterne, er Kommissionen parat til at gå forrest ved at udpege emner og støtte nationale, regionale og lokale tiltag.

2. DRIVKRÆFTERNE BAG DE DEMOGRAFISKE FORANDRINGER I EUROPA³

Som europæere lever vi længere end nogensinde før og bliver ældre hvert eneste år. Flere af os vælger at bo, arbejde eller studere i et andet EU-land, og migrationen til eller fra Europa varierer fortsat. Et stigende antal af os bor nu også i mindre husstande, og vi får færre børn end tidligere. Disse drivkræfter bag den demografiske udvikling varierer rundt om i Europa, ofte betydeligt mellem forskellige regioner i samme land⁴.

2.1. LÆNGERE FORVENTET LEVETID

Europæere lever længere og i gennemsnit længere med et godt helbred. Den forventede levetid ved fødslen er steget med ca. ti år for både mænd og kvinder i de sidste fem årtier⁵. Pandemien har blotlagt sårbarheden ved en aldrende befolkning, men menes ikke at have ændret denne overordnede positive tendens med hensyn til forventet levetid.

I 2070 forventes den forventede levetid ved fødslen⁶ at nå op på 86,1 år for mænd mod 78,2 i 2018. For kvinder anslås den til 90,3 — en stigning fra 83,7. Det har stor indflydelse på din forventede levetid, hvor du bor. På nationalt plan varierer den forventede levetid ved fødslen fra 83,5 i Spanien til 75 i Bulgarien.

Der er forskelle mellem kvinder og mænd, der bor i forskellige dele af EU. Mens kvinders forventede levetid ved fødslen i EU-27 er 5,5 år højere end mænds, er billedet ikke det samme overalt. I Letland og Litauen er forskellen på mere end ni år, mens den i Danmark, Irland, Cypern, Nederlandene og Sverige er under fire.

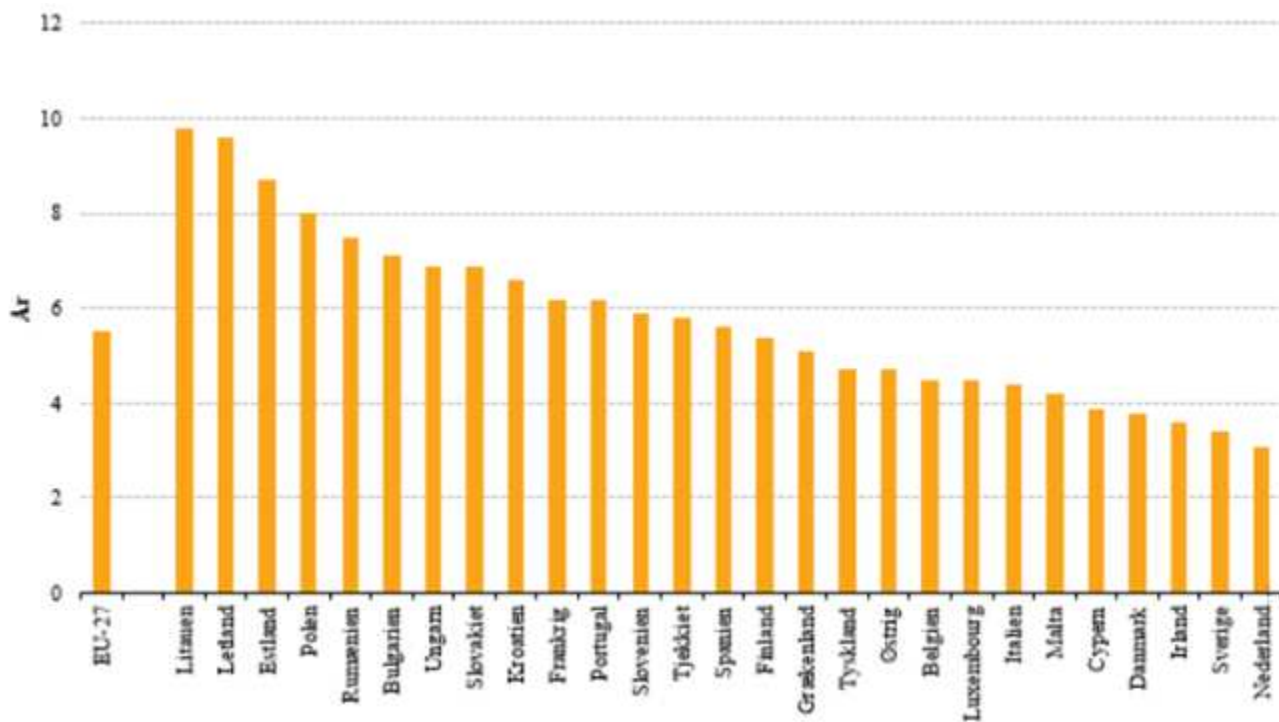
³ I denne rapport henviser begreberne Europa og EU til EU-27, medmindre andet er angivet.

⁴ Eurostats statistiske data i denne rapport er baseret på tal fra Eurostats database i maj 2020.

⁵ Yderligere oplysninger findes i Eurostats "Statistics Explained" om statistik over antal dødsfald og den forventede levetid: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Mortality_and_life_expectancy_statistics.

⁶ Befolkningsfremskrivninger er hypotetiske "hvad nu hvis"-scenarier baseret på observerede data, som skal bidrage til at forstå befolkningens dynamik. Det er vigtigt at bemærke, at fremskrivningerne ikke må opfattes som prognoser. Yderligere oplysninger findes i Eurostats befolkningsfremskrivninger: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/population-projections-data>.

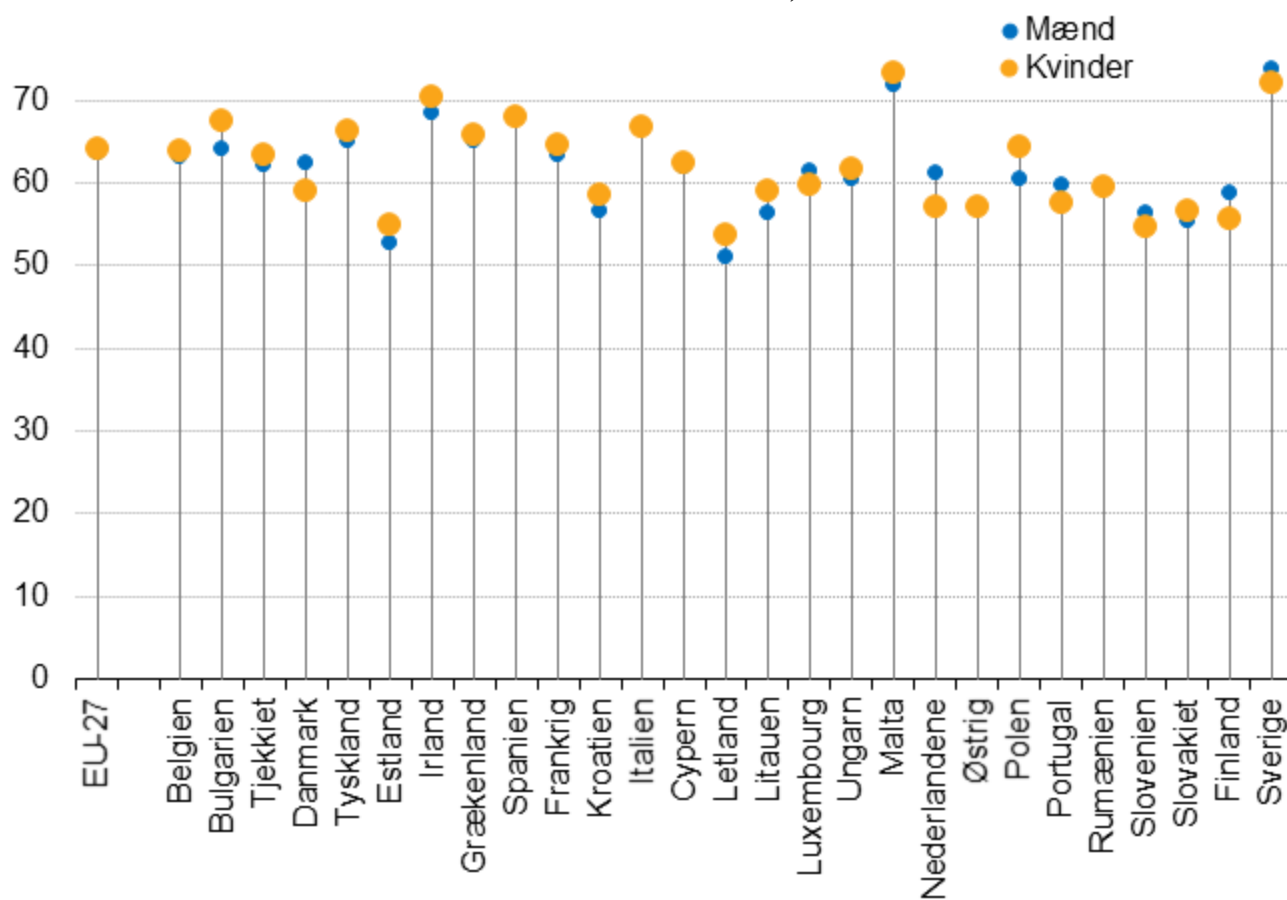
Forskel i forventet levetid ved fødslen for kvinder og mænd, 2018

Kilde: Eurostat

Vi lever en stor del af vores liv med et godt helbred. Antallet af *sunde leveår*⁷ varierer efter køn og land. For EU som helhed var antallet af sunde leveår ved fødslen i 2018 64,2 år for kvinder og 63,7 år for mænd⁸. Dette varierer igen betydeligt afhængigt af, hvor du bor. F.eks. har en mand, der bor i Sverige, i gennemsnit over 73 sunde leveår sammenlignet med 51 for en mand i Letland. Næsten halvdelen af de ældre har et handicap⁹, og dette tal stiger med alderen. De er mere tilbøjelige til at stå over for udfordringer med nedsat mobilitet, og deres livskvalitet afhænger af, hvor inklusive og tilgængelige vores samfund og miljø er.

Sunde leveår ved fødslen, 2018

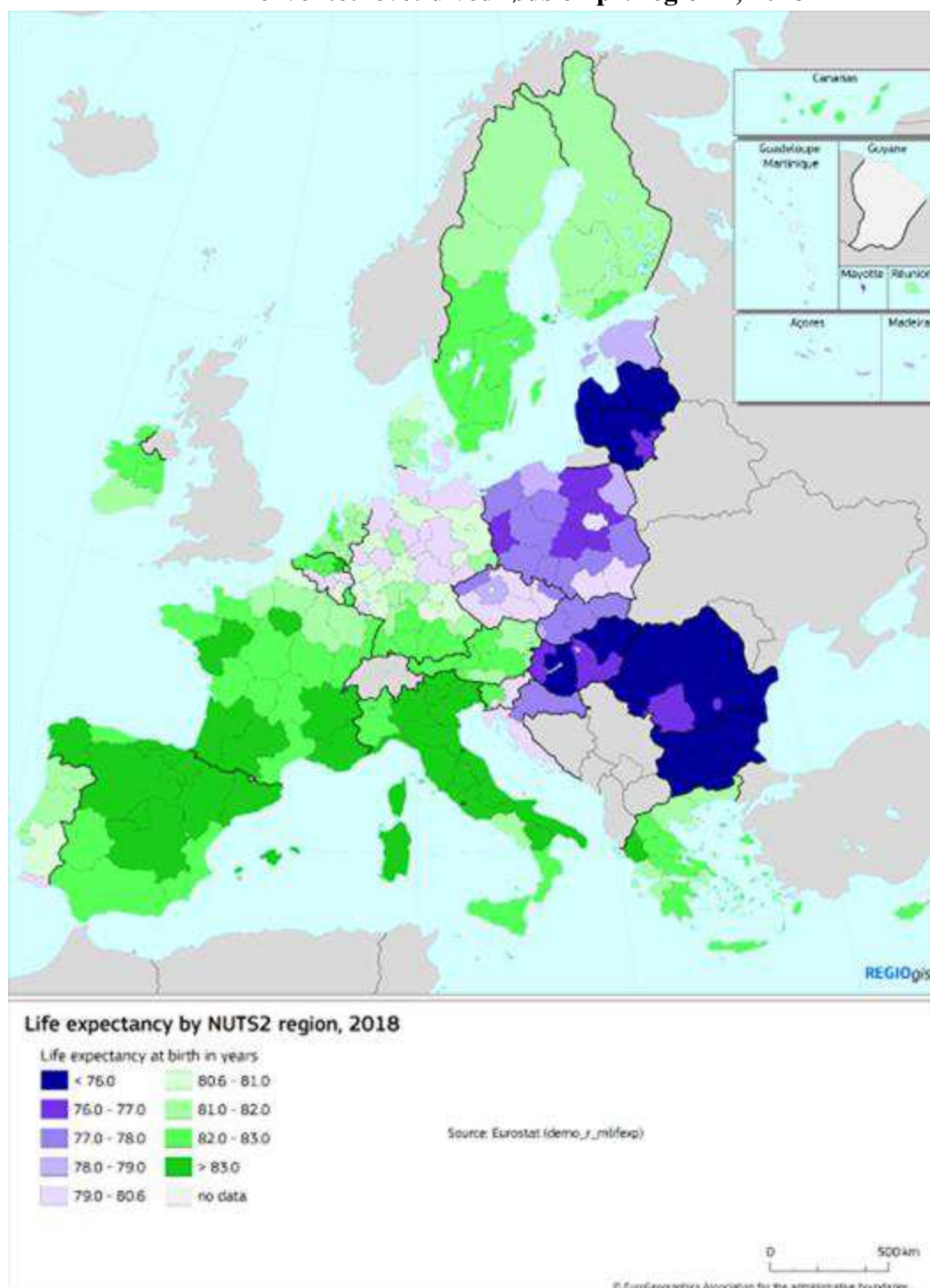
Kilde: Eurostat

⁷ Yderligere oplysninger om begrebet og dataene findes i: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/1101.pdf>.

⁸ Yderligere oplysninger findes i State of Health in the EU, Health at a glance: Europe 2018, OECD/EU (2018) — https://ec.europa.eu/health/state/glance_en.

⁹ I 2018 havde 49 % af ældre på 65 år eller derover et handicap eller en langvarig funktionsnedsættelse. (Kilde: Eurostats onlinetabel hlth_silc_06)

Forventet levetid ved fødslen pr. region¹⁰, 2018

¹⁰ Der anvendes tre typer regioner i den fælles nomenklatur for statistiske regionale enheder kendt som NUTS. Dette kort viser NUTS 2-regioner. Den gennemsnitlige NUTS 2-region i et land har en befolkning på mellem 800 000 og 3 millioner indbyggere.

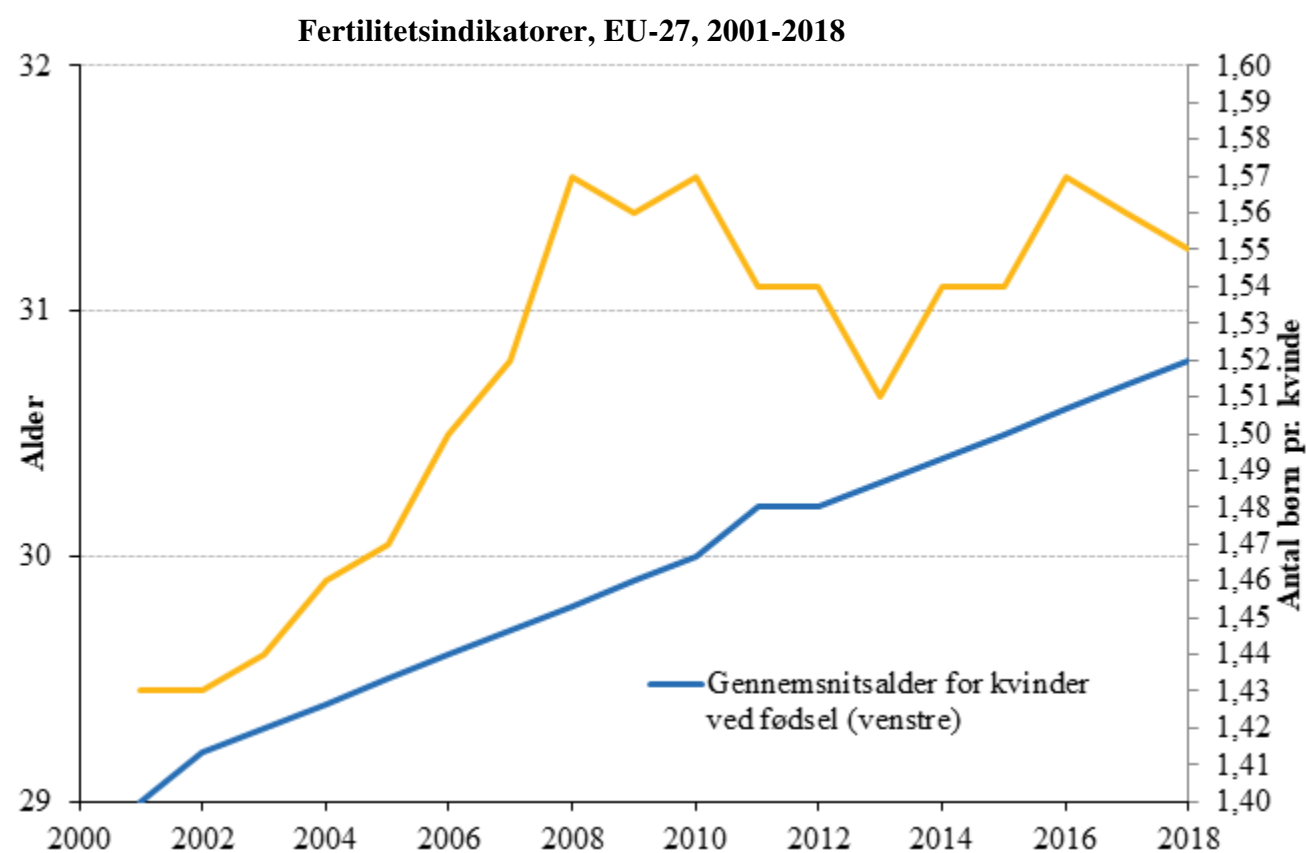

2.2. FÆRRE FØDSLER

Fra 1960'erne til midten af 1990'erne faldt det gennemsnitlige antal fødsler pr. kvinde i Europa¹¹. Det steg noget i 2000'erne og stabiliseredes derefter stort set i det årti, der fulgte efter.

I 2018 var tallet 1,55 børn pr. kvinde. Dette er under de 2,1, som anses for at være det niveau, der er nødvendigt for at opretholde befolkningens størrelse, når der ikke sker migration. Næsten ingen regioner i Europa ligger på dette niveau¹², og nogle regioner har registreret en kvotient, der er lavere end 1,25. Dette gælder f.eks. den nordvestlige del af Den Iberiske Halvø, det sydøstlige Italien og Sardinien og visse dele af Grækenland.

Kvinder føder også i gennemsnit deres børn senere i livet. Mellem 2001 og 2018 steg den gennemsnitlige alder for kvinder i forbindelse med fødsel i EU fra 29,0 til 30,8 år.

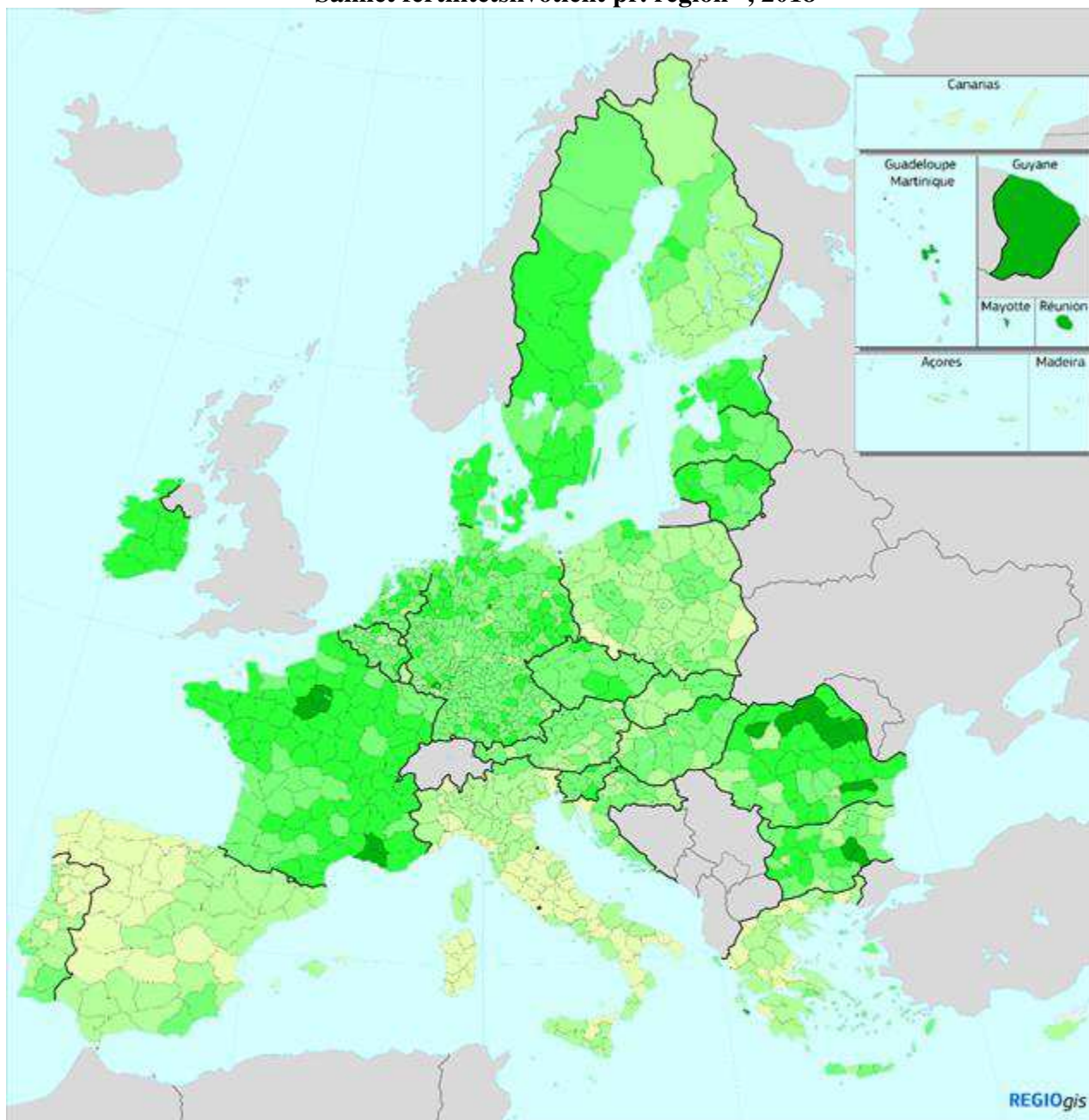

Kilde: Eurostat

¹¹ Yderligere oplysninger findes i Eurostats "Statistics Explained" om fertilitetsstatistikker: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Fertility_statistics.

¹² Ud af de 1 169 NUTS 3-regioner har kun fire en fertilitetskvotient på over 2,1: Mayotte (4,6), Guyane (3,8), La Réunion (2,4) og Melilla (2,3).

Samlet fertilitetskvote pr. region¹³, 2018

Total Fertility Rate by NUTS3 region, 2018

Number of live births per woman

- < 1.25
- 1.25 - 1.50
- 1.50 - 1.75
- 1.75 - 2.00
- >= 2.00

Source: Eurostat (demo_r_find3)

0 500 km

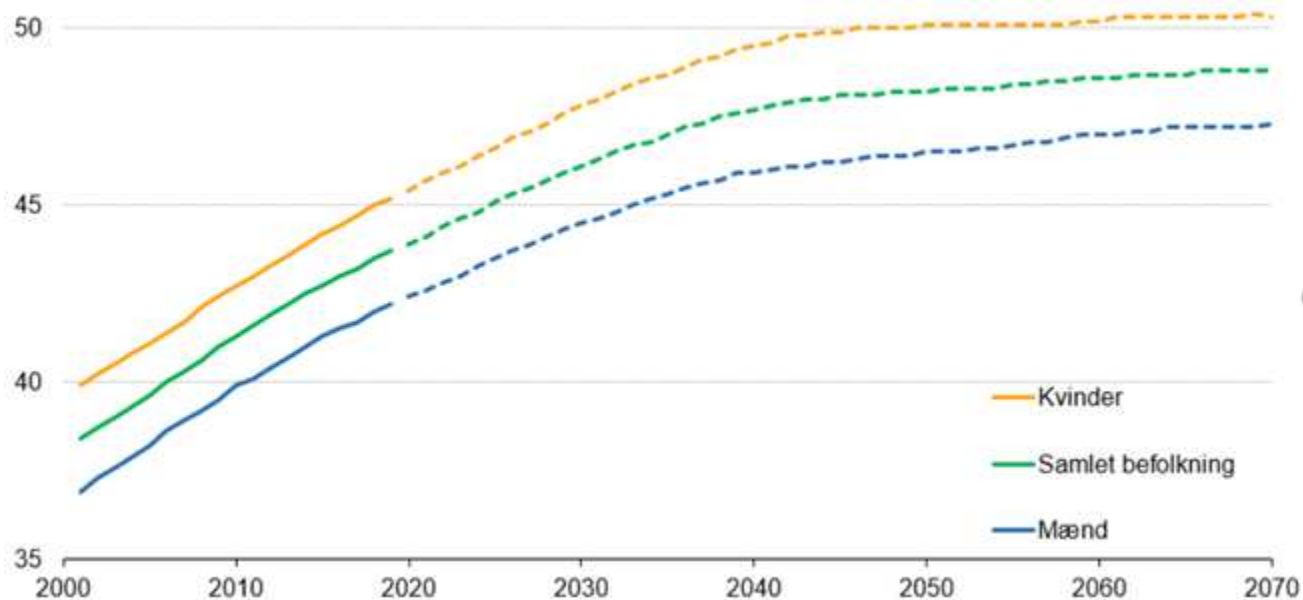
© EuroGeographics Association for the administrative boundaries.

¹³ Dette kort viser NUTS 3-regioner. Den gennemsnitlige NUTS 3-region i et land har en befolkning på mellem 150 000 og 800 000 mennesker.

2.3. EN ALDRENDE BEFOLKNING

Europas befolkning bliver ældre. Medianalderen¹⁴ for befolkningen i EU-27 har været stigende i årevis og forventes at stige tilsvarende i yderligere to årtier. Medianalderen kan nå op på 49 i 2070 — en stigning på ca. fem år fra i dag.

Medianalder for befolkningen i EU-27, 2001-2070

Kilde: Eurostat

Efterhånden som vores gennemsnitsalder stiger, stiger også antallet og andelen af ældre. I 2070 anslås det, at 30 % af befolkningen i Europa er 65 år og derover, hvilket er en stigning fra ca. 20 % i dag. Fra 2019 til 2070 forventes andelen af personer på 80 år og derover at blive mere end fordoblet til 13 %¹⁵.

Samtidig forventes befolkningen i den erhvervsaktive alder (20-64 år)¹⁶ at falde. I 2019 udgjorde den 59 % af hele befolkningen. I 2070 forventes den at falde til 51 %. På det tidspunkt forventes antallet af børn og unge (i alderen 0-19 år) at falde med 12,6 millioner.

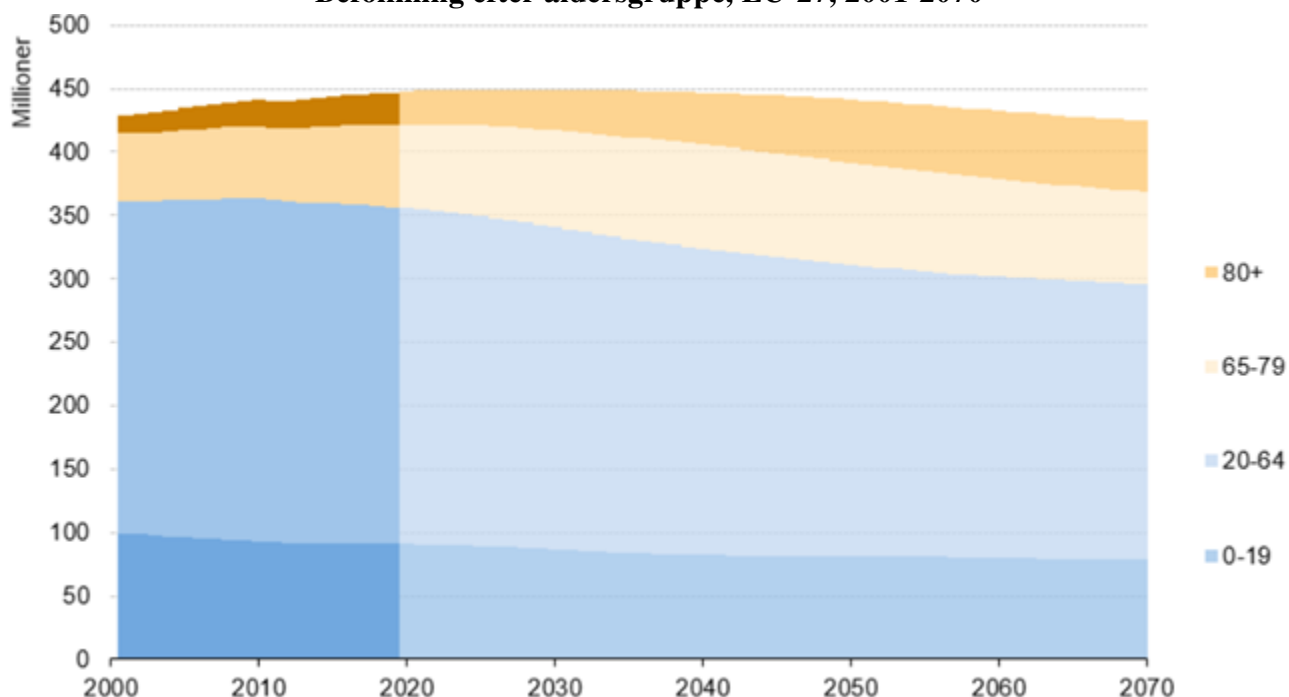
¹⁴ Medianalderen er en bred målestok for, hvor gammel en befolkning er: Halvdelen af befolkningen er ældre end medianalderen, mens den anden halvdel er yngre.

¹⁵ Yderligere oplysninger findes i Eurostats "Statistics Explained" om befolkningsstruktur og aldring:

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_structure_and_ageing/da.

¹⁶ Befolkningen i den erhvervsaktive alder defineres traditionelt mellem 20-64 år. Da befolkningen bliver ældre og flere mennesker på 65 år og derover er fortsat i beskæftigelse, vil denne traditionelle definition kunne ændre sig.

Befolkning efter aldersgruppe, EU-27, 2001-2070

Kilde: Eurostat

2.4. MINDRE HUSSTANDE

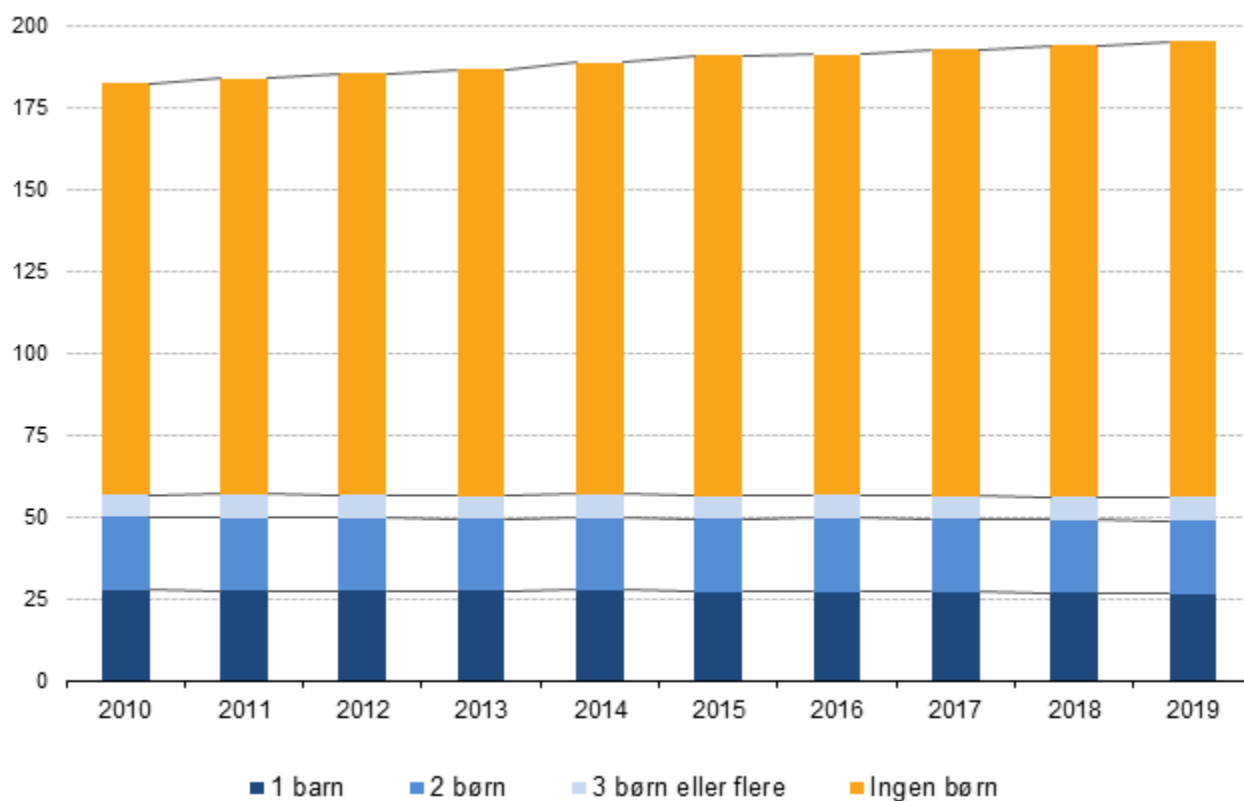
Efterhånden som antallet af husstande i Europa stiger, falder deres gennemsnitsstørrelse. I 2019 var der 195 millioner husstande i Europa, hvilket er en stigning på 13 millioner siden 2010. Disse husstande er i gennemsnit blevet mindre. I 2010 bestod den gennemsnitlige husstand af 2,4 personer. Dette tal er i løbet af de seneste ti år faldet lidt, og i 2019 var det faldet til 2,3.

Omkring en tredjedel af alle husstande består af en enkelt person — en stigning på 19 % siden 2010. Den generelle tendens går i retning af husstande, der består af par uden børn, personer, der bor alene, og enlige forældre. I de fleste husstande er der ingen børn, mens husstande med enlige forældre er steget med 13 % siden 2010. Sådanne mønstre kan også spille en rolle i forbindelse med covid-19-pandemien, hvor særlige husstandsstrukturer kan have påvirket spredningen af virussen.

Efterhånden som Europa bliver ældre, vil et stigende antal mennesker på 65 år og derover bo alene¹⁷. Dette gælder især for kvinder. I 2019 var andelen af ældre kvinder, som boede alene, på 40 %, hvilket er mere end det dobbelte af tallet for mænd.

¹⁷ Ageing Europe: Looking at the lives of older people in the EU, Europa-Kommissionen (2019).

Husstande med børn, EU-27, 2010-2019 (i mio.)

Kilde: Eurostat

2.5. ET MERE MOBILT EUROPA

Vandringer både inden for og uden for Europas grænser er en vigtig drivkraft for demografiske forandringer.

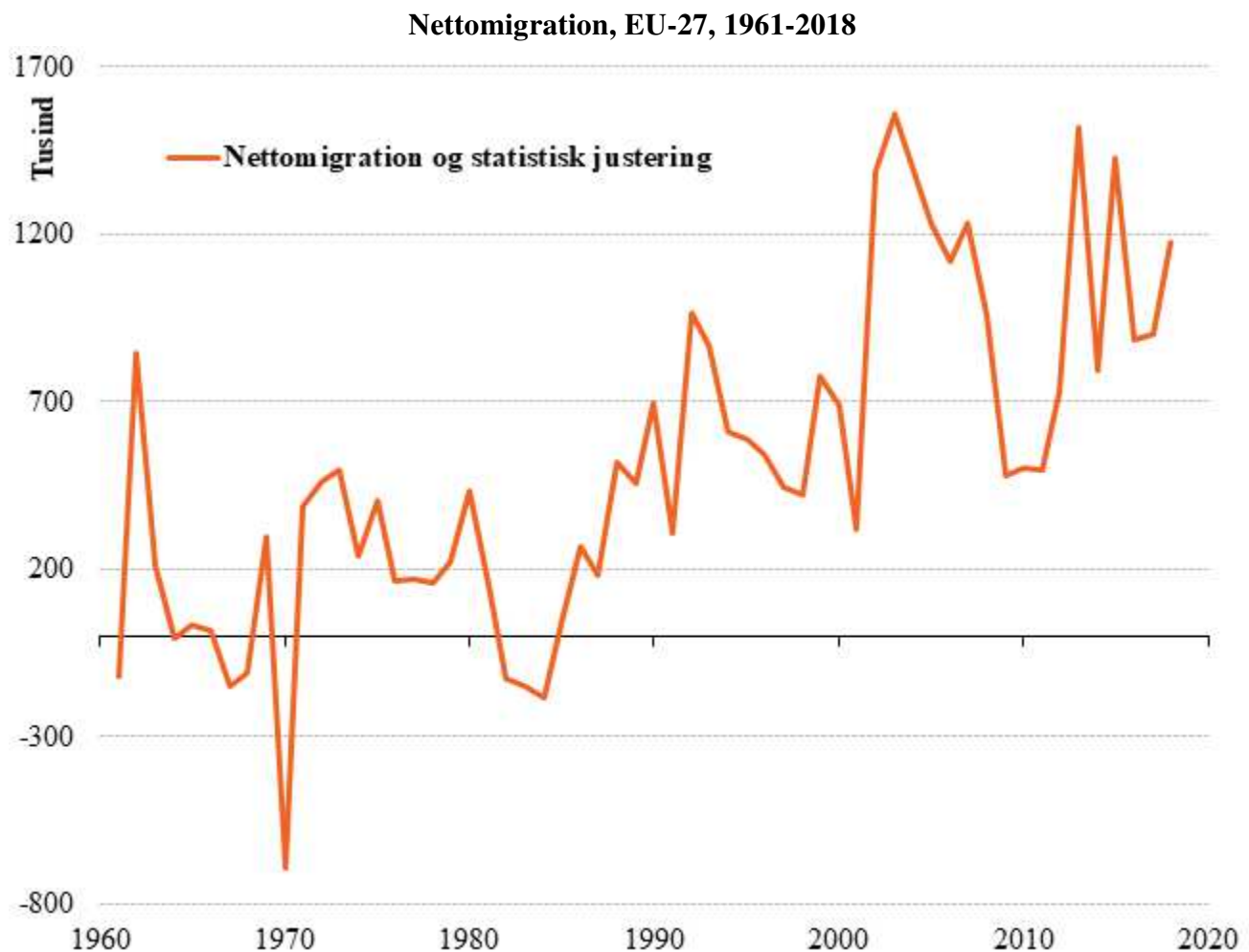
Nogle krydser EU's ydre grænser, når de vandrer ind i eller ud af Europa. I 2018 indvandrede 2,4 millioner mennesker i EU-27, mens 1,1 millioner mennesker udvandrede til et ikke-EU-27-land¹⁸. Takket være den frie bevægelighed for personer i Europa **vælger mange mennesker at flytte inden for EU**. Disse vandringer har ingen indvirkning på størrelsen af eller aldersstrukturen i EU som helhed — men de har en betydelig indvirkning på nationalt, regionalt og lokalt plan. I 2018 flyttede 1,4 millioner mennesker til en anden medlemsstat. Denne gruppe omfatter også tredjelandsstatsborgere, der bor i Europa.

Den 1. januar 2019 var der 21,8 millioner tredjelandsstatsborgere i EU-27, hvilket svarer til 4,9 % af befolkningen. 13,3 millioner EU-borgere boede i et andet EU-land.

¹⁸ Ud over tredjelandsstatsborgere omfatter disse tal EU-borgere, der vender tilbage til/eller rejser fra EU. Yderligere oplysninger findes i Eurostats "Statistics Explained" om migrations- og migrantstatistikker: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics/da.

Den årlige størrelse af disse strømme er kan ændre sig, men den langsigtede udvikling er forholdsvis stabil. I de seneste 35 år har Europa været et kontinent præget af nettoindvandring. Siden midten af 1980'erne har der hvert år været flere mennesker, der flytter til EU end forlader EU, og dette giver en positiv nettomigration.

Det er endnu uvist, hvordan nødforanstaltninger, der begrænser borgernes mobilitet, vil påvirke mobilitetsmønstre og -præferencer på længere sigt. Dette omfatter, hvorvidt de, der har mistet job og levebrød ét sted, igen vil søge muligheder andre steder.

Kilde: Eurostat

2.6. BEFOLKNINGENS SKIFTENDE STØRRELSE

Europas befolkning er vokset støt med tiden. I EU-27 er den samlede befolkning vokset med en fjerdedel siden 1960 til lidt under 447 millioner i 2019. Der er dog forskelle mellem landene. Belgien, Irland, Cypern, Luxembourg, Malta og Sverige har oplevet en relativ støt stigning, mens

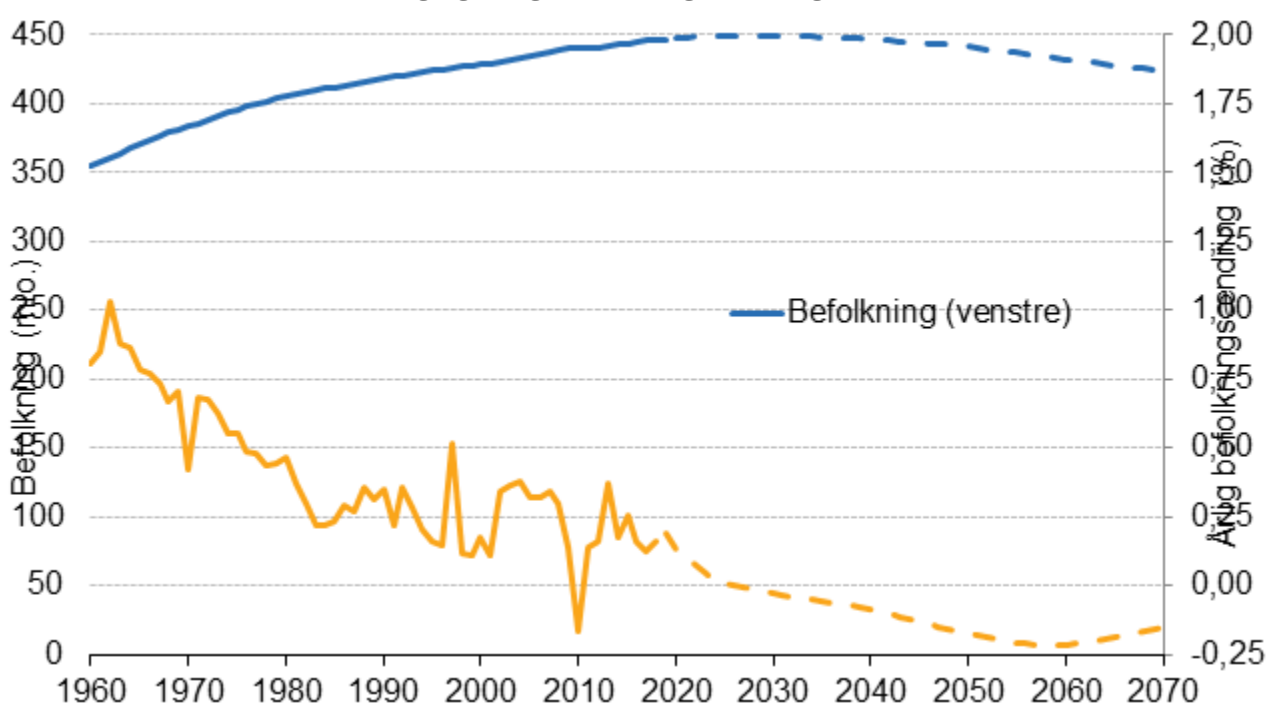
Bulgarien, Kroatien, Letland, Litauen og Rumænien har oplevet et fald i deres befolkning efter 1990¹⁹.

Den generelle tendens i befolkningstilvæksten forventes at fortsætte — men ikke længe. Siden 2012 har antallet af dødsfald i EU-27 været højere end antallet af fødsler. Det betyder, at Europas befolkning allerede nu er begyndt at falde uden en positiv nettomigration.

Fremskrivninger²⁰ viser, at størrelsen af Europas samlede befolkning vil forblive forholdsvis stabil i de næste to årtier og derefter begynde at falde. **Den forventes at nå et plateau på omkring 449 millioner mennesker inden 2025 og derefter gradvist falde efter 2030** til 424 millioner i 2070 — en reduktion på 5 % på 50 år.

Nogle medlemsstater forventes at have en faldende befolkning i hele perioden frem til 2070, nemlig Bulgarien, Grækenland, Kroatien, Italien, Letland, Litauen, Ungarn, Polen og Rumænien. Nogle forventes at opleve befolkningsvækst frem til 2070: Danmark, Irland, Cypern, Luxembourg, Malta og Sverige. Andre forventes at opleve vækst efterfulgt af et fald, herunder Belgien, Tjekkiet, Estland, Spanien, Frankrig, Tyskland, Nederlandene, Østrig, Portugal, Slovenien, Slovakiet og Finland.

Samlet befolkning og årlig befolkningsændring, EU-27, 1960-2070

Kilde: Eurostat

¹⁹ Yderligere oplysninger findes i Eurostats "Statistics Explained" om befolknings- og befolkningsændringsstatistikker: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_and_population_change_statistics.

²⁰ I april 2020 offentliggjorde Eurostat befolkningsfremskrivninger baseret på data fra 2019. På tidspunktet for dataproduktionen var virkningerne af covid-19-pandemien ikke kendte, og de er derfor ikke indarbejdet. Yderligere oplysninger findes i Eurostats artikel "Statistics Explained" om befolkningsfremskrivninger: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/population-projections-data>.

3. KONSEKVENSERNE AF DEN DEMOGRAFISKE UDVIKLING FOR VORE S SOCIALE MARKEDSØKONOMI

Konsekvenserne af Europas demografiske forandringer kan mærkes i vores økonomi og samfund. Dette er blevet tydeligt i de seneste måneder, hvor store dele af økonomien er gået i stå, og den nødvendige sociale afstand påvirker vores dagligdag. Det har konsekvenser for vores velfærds- og sundhedssystemers, budgetter, bolig- og infrastrukturbehov. Vores byer og byområder vil blive mere overfyldte, og landdistrikterne vil få deres egne udfordringer. Vores arbejdsliv vil fortsat ændres, og vi må finde løsninger, der kan sikre, at Europa forbliver konkurrencedygtig i en situation med en faldende erhvervsaktiv befolkning.

Et lands økonomiske og demografiske struktur vil have betydning for evnen til at komme på fode igen, og hvor hurtigt det sker. Der vil være andre punkter, hvor langsigtede demografiske ændringer og genopretningsbehovene skal passe sammen. Dette omfatter alt fra behovet for at gøre vores sundheds- og langtidsplejesystemer mere modstandsdygtige for at sikre, at vores byområder og landdistrikter kan håndtere befolkningstæthed eller mangel på tjenesteydelser.

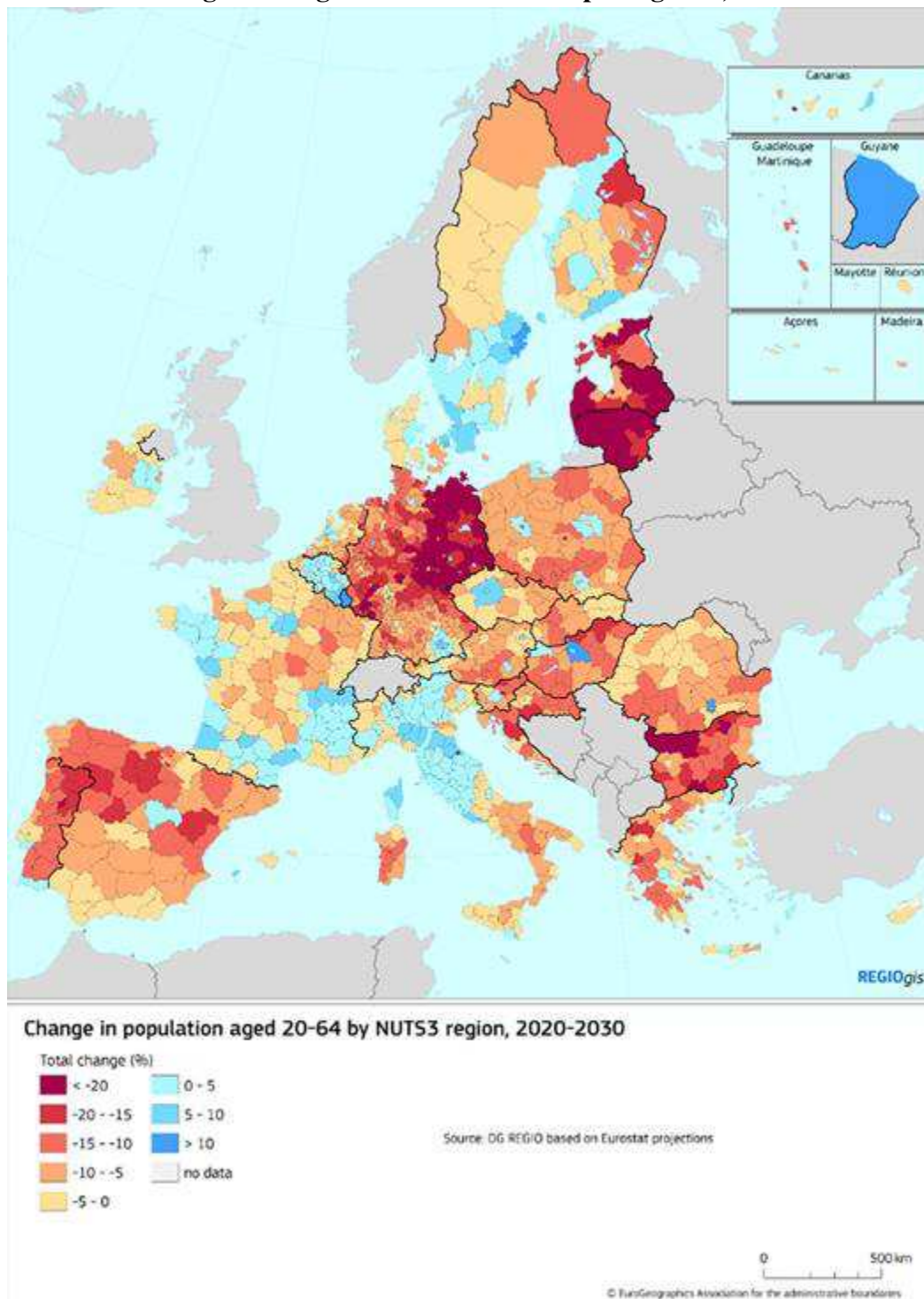
Kommissionens genopretnings- og resiliensfacilitet vil yde omfattende finansiel støtte til at gøre medlemsstaternes økonomier mere modstandsdygtige og forberede dem bedre på fremtiden, navnlig for så vidt angår demografiske forandringer. Investeringsprioriteterne vil være i overensstemmelse med de udfordringer, der er identificeret i de landespecifikke henstillinger i det europæiske semester.

3.1. MENNESKER, ARBEJDE OG KVALIFIKATIONER

Konsekvenserne af den demografiske aldring på arbejdsmarkedet bliver stadig tydeligere. EU-27's erhvervsaktive befolkning har været faldende i et årti og forventes at falde med 18 % i 2070. Situationen varierer betydeligt mellem medlemsstater og regioner.

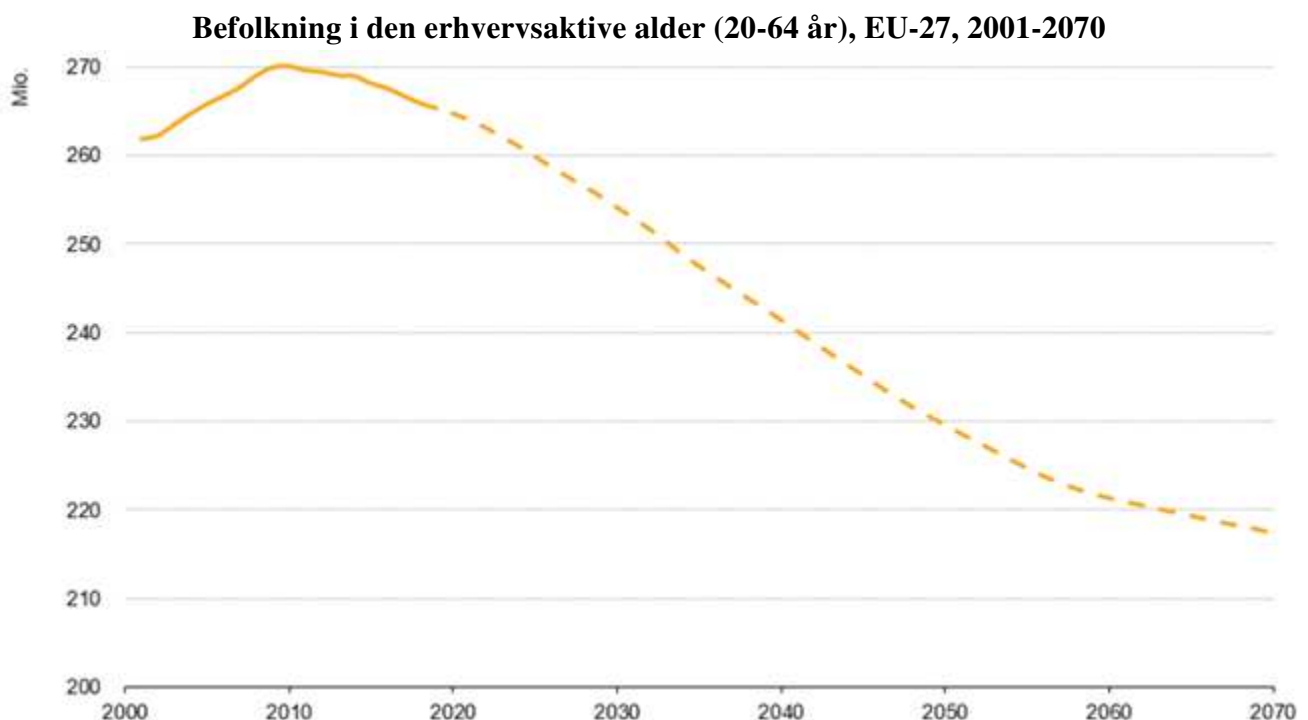
Befolkningsændringer i alderen 20-64 år pr. region²¹, 2020-2030

²¹ Dette kort viser NUTS 3-regioner. Den gennemsnitlige NUTS 3-region i et land har en befolkning på mellem 150 000 og 800 000 mennesker. Data svarer til Eurostats regionale fremskrivninger (EUROPOP2013).

De økonomiske fremskrivninger fra 2018, anslår, at **antallet af beskæftigede kan toppe omkring 2020** og derefter falde støt i løbet af de næste årtier²². Det er for tidligt at afgøre, om den nuværende krise vil ændre langsigtede fremskrivninger, men de første prognoser, der er udarbejdet, siden udbruddet begyndte²³, skønnes at medføre en betydelig nedgang i beskæftigelsen. Afhængigt af, hvordan virussen spredes, kan det betyde, at endnu færre mennesker er aktive på samme tid. Bekæmpelse af arbejdsløshed, især blandt unge, og tiltrækning af flere på arbejdsmarkedet vil derfor blive en endnu mere presserende udfordring.

Det er også klart, at konsekvenserne af en mindre befolkning i den erhvervsaktive alder vil føles stærkere og hurtigere, medmindre og indtil flere personer, der i øjeblikket er underrepræsenteret, tilslutter sig eller deltager mere på arbejdsmarkedet.

Kilde: Eurostat

3.1.1 ET STØRRE OG MERE INKLUSIVT ARBEJDSMARKED

Den faldende befolkning i den erhvervsaktive alder understreger behovet for, at Europa og dets arbejdsmarked trækker på alle sine styrker, evner og mangfoldighed.

Fremme af kvinders beskæftigelsesfrekvens er af afgørende betydning. Forskellen i mænds og kvinders beskæftigelsesfrekvens var på 12 % i 2019. Dette er endnu mere udtalt, når man tager højde for, at kvinderne står for størstedelen af deltidsarbejdet. I 2019 arbejdede ca. tre ud af 10 ansatte kvinder på deltid, hvilket er næsten fire gange så meget som mændene. Sådanne situationer kan have virket endnu mere akutte under pandemien, hvor ældre, handicappede og børn har måttet plejes og

²² The 2018 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU Member States (2016-2070), Institutional Paper 079, Europa-Kommissionen og Udvalget for Økonomisk Politik (2018).

²³ Kommissionens økonomiske forårsprognose fra 2020, 6.5.2020.

passes privat, hvilket i vid udstrækning har været pålagt kvinderne. Manglen på passende formelle langtidsplejetjenester, fleksible arbejdsmuligheder og incitamentter til sekundære forsørgere i nogle medlemsstater spiller hver især en rolle, når det drejer sig om at uddybe dette spørgsmål.

Kernen i dette er udfordringen med at **forene arbejde og familieliv**. I 2019 var beskæftigelsesfrekvensen for kvinder med børn under seks år næsten 14 procentpoint lavere end for kvinder uden børn. Kvinder får også stadig lavere løn for deres arbejde end mænd, idet den kønsbestemte lønforskel i øjeblikket ligger på 14,8 %. Kommissionen behandler disse spørgsmål som en del af sit arbejde med ligestilling og gennem EU's nye **strategi for ligestilling mellem mænd og kvinder 2020-2025**²⁴.

Det vil også hjælpe at gøre yderligere fremskridt med hensyn til at få ældre arbejdstagere ind på arbejdsmarkedet. I 2019 lå beskæftigelsesfrekvensen for ældre arbejdstagere (55-64 år) på 59,1 % for EU-27, hvilket er en stigning fra 44,1 % i 2009. Yderligere fremskridt ville kræve politikker, der sætter folk i stand til at arbejde længere, holde sig i bedre form, vedligeholde deres færdigheder og anerkendelse af nye færdigheder og kvalifikationer. På mellemlang sigt vil befolkningens aldring sandsynligvis kræve, at flere mennesker arbejder længere tid. Den kommende **grønbog om aldring** vil fokusere på dette spørgsmål i dybden under fuld hensyntagen til de sårbarheder, der er opstået under pandemien.

Investeringer i kvalifikationer hos personer med et lavt uddannelsesniveau vil fortsat være afgørende. Over 10 % af de unge mellem 18 og 24 år forlader uddannelsessystemet med kun få eller ingen kvalifikationer, og dette tal ligger på over 20 % i regionerne i den yderste periferi. Blandt disse "unge, der forlader skolen tidligt", er 45 % i beskæftigelse. Arbejdet med at gøre det europæiske uddannelsesområde til en realitet senest i 2025, at modernisere det europæiske forskningsrum og støtte ungdomsbeskæftigelsen vil være vigtige redskaber til at genoprette balancen.

Hvis flere mennesker med forskellig baggrund kan komme i arbejde, vil det bidrage til en yderligere forøgelse af beskæftigelsesfrekvensen. Beskæftigelsesfrekvensen for personer født uden for EU er 9,6 procentpoint lavere end for personer født i EU og er særlig lav blandt kvinder. Situationen for tredjelandsstatsborgere giver et lignende billede.

En åbning af arbejdsmarkedet for personer med handicap vil bidrage til et mere retfærdigt samfund og tage hånd om konsekvenserne af de demografiske forandringer. Beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap i EU er imidlertid lav på grund af de mange hindringer, de står over for, herunder forskelsbehandling og manglende tilgængelighed til arbejdspladsen, til boliger og til undervisning af høj kvalitet. Sådanne hindringer kan være rodfæstet i negative opfattelser og en uretfærdig modvilje mod at ansætte personer med handicap.

Et bredere og mere inklusivt arbejdsmarked er ensbetydende med bekæmpelse af alle former for forskelsbehandling på grund af køn, race eller etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering. Socialøkonomiske aktører og virksomheder kan spille en vigtig rolle med

---

²⁴ Et EU med lige muligheder: strategi for ligestilling mellem mænd og kvinder 2020-2025, vedtaget den 5. marts 2020 (COM(2020) 152 final).

hensyn til at fremme et mere inklusivt arbejdsmarked til gavn for arbejdstagerne og lokalsamfundene.

3.1.2. PRODUKTIVITET Gennem FÆRDIGHEDER OG UDDANNELSE

I takt med at andelen af beskæftigede begynder at falde, vil økonomisk modstandsdygtighed og produktivitetsvækst blive endnu vigtigere. Dette vil også være vigtigt for en holdbar genopretning efter krisen. Før coronaviruspandemien viste Kommissionens fremskrivninger, at en stabilisering af BNP-væksten på 1,3 % om året indtil 2070 vil kræve, at arbejdsproduktiviteten vokser med gennemsnitligt 1,5 % om året²⁵. Væksten i produktiviteten har dog været faldende og blev anslået til under 1 %, før krisen begyndte.

Omstillingen til en klimaneutral og digital økonomi kan bidrage til at øge produktiviteten. De to omstillinger vil kræve innovation og teknologisk udbredelse med en mere cirkulær og digital økonomi, der skaber nye forretningsmodeller og arbejdsmetoder. Pandemien og dens konsekvenser for vores liv og økonomier har understreget betydningen af digitalisering på tværs af alle områder af EU's økonomi og samfund. Der vil også være behov for konkurrence og lige vilkår som fastsat i den nye **industristrategi for Europa**²⁶, der netop er vedtaget.

Automatisering og nye, renere teknologier kan bidrage til at øge arbejdsproduktiviteten i fremtiden, og en retfærdig omstilling for alle vil være afgørende for dem, der er nødt til at tilegne sig nye færdigheder eller ændre job. I denne ånd har Kommissionen foreslået at styrke Fonden for Retfærdig Omstilling for at lette de socioøkonomiske virkninger af omstillingen ved at støtte omskoling, hjælpe SMV'er med at skabe nye økonomiske muligheder og investere i omstillingen til ren energi.

Europa har brug for en veluddannet og smidig arbejdsstyrke²⁷. At gøre livslang læring til en realitet for alle bliver derfor så meget desto vigtigere. I løbet af de næste fem år vil millioner af europæere være nødt til at opkvalificere eller omskole sig. Bedre tiltrækning af færdigheder og talent fra udlandet vil også bidrage til at imødekomme arbejdsmarkedets behov.

Efterhånden som de to omstillinger kommer i gang, vil Europa være nødt til at sikre, at færdighederne følger med, herunder de grønne og digitale færdigheder. Før krisen var der omkring 1 million ledige stillinger i Europa til digitale eksperter, og 70 % af virksomhederne oplyser, at de udskyder deres investeringer, fordi de ikke kan finde de personer, der har de rette færdigheder. Dette skyldes, at 29 % af EU's befolkning havde et lavt niveau af digitale færdigheder i 2019, mens 15 % slet ikke havde nogen. Krisen har yderligere understreget betydningen af digitale færdigheder for børn, studerende, lærere, undervisere og alle andre, der kommunikerer og arbejder. Den har vist, at mange stadig ikke har adgang til de nødvendige redskaber. Kommissionen vil fremlægge en

---

²⁵ The 2018 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU Member States (2016-2070), Institutional Paper 079, Europa-Kommissionen og Udvalget for Økonomisk Politik (2018).

²⁶ En ny industristrategi for Europa, vedtaget den 10. marts 2020 (COM(2020) 102 final).

²⁷ Se f.eks. Canton, E., Thum-Thysen, A., Voigt, P. (2018) Economists' musings on human capital investment: How efficient is public spending on education in EU Member States? European Economy Discussion Paper 81: https://ec.europa.eu/info/publications/economy-finance/economists-musings-human-capital-investment-how-efficient-public-spending-education-eu-member-states_en.

handlingsplan for digital uddannelse med henblik på at træffe konkrete foranstaltninger til at imødegå disse udfordringer.

Løsningen ligger i at investere i mennesker og deres færdigheder og forbedre adgangen til uddannelse. Dette vil kræve en kollektiv indsats fra industrien, medlemsstaterne, arbejdsmarkedets parter og andre interessenter for at bidrage til opkvalificering og omskoling og frigøre offentlige og private investeringer i arbejdsstyrken. Ajourføringen af **dagsordenen for færdigheder** og henstillingen om erhvervsrettet uddannelse vil også være vigtige skridt til at opnå dette.

3.2. SUNDHED OG LANGTIDSPLEJE

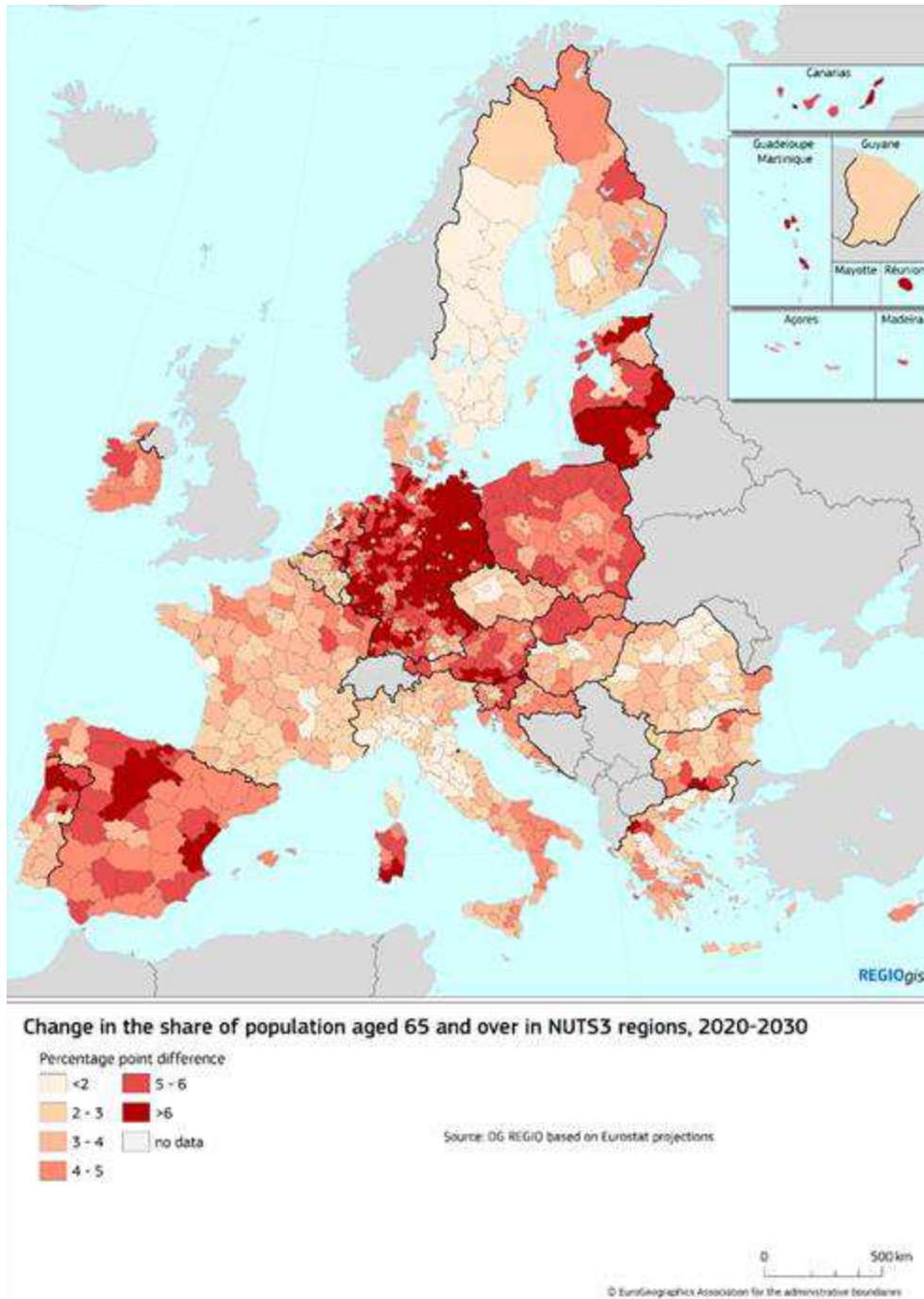
Europas sundheds- og langtidsplejesystemer har været i forreste række under hele covid-19-pandemien²⁸. De er blevet sat under alvorligt pres i kampen mod virussen og var allerede under stigende pres, ikke mindst som følge af vores samfunds aldring. Dette berører især de regioner, der forventes at se en betydelig stigning i andelen af befolkningen over 65 år fra nu og frem til 2030.

---

²⁸ <https://www.ecdc.europa.eu/en/cases-2019-ncov-eueea>

Ændring i andelen af befolkningen på 65 år og derover pr. region²⁹, 2020-2030

Covid-19-udbruddet udstillede ældre menneskers sårbarhed over for pandemier og andre sygdomme, navnlig fordi de har større sandsynlighed for at have underliggende helbredsproblemer. Det har også fremhævet behovet for solide offentlige sundhedssystemer og behovet for en større kapacitet på intensivafdelingerne.

Mere modstandsdygtige sundhedssystemer kræver passende investeringer og finansiel støtte, der matcher deres førende rolle. Derfor har Kommissionen for nylig foreslået et selvstændigt EU4Health-program, der skal støtte medlemsstaterne og EU i opbygningen af kapacitet og

²⁹ Dette kort viser NUTS 3-regioner. Den gennemsnitlige NUTS 3-region i et land har en befolkning på mellem 150 000 og 800 000 mennesker. Data svarer til Eurostats regionale fremskrivninger (EUROPOP2013).

beredskab³⁰. Den vil bidrage til en langsigtet vision for velfungerende og modstandsdygtige offentlige sundhedssystemer, navnlig ved at investere i sygdomsforebyggelse og -observation og ved at forbedre adgangen til sundhedspleje, diagnosticering og behandling til alle. Det kan også være udgangspunktet for en debat om, hvad mere vi kan gøre sammen for at imødegå kriser, men også mere generelt i sundhedssektoren.

Den voksende byrde af kroniske sygdomme vil også være en udfordring for Europas sundhedssystemer. Disse sygdomme tegner sig allerede for 70-80 % af sundhedsudgifterne³¹. I øjeblikket lider ca. 50 millioner europæiske borgere af to eller flere kroniske sygdomme³², og de fleste af disse personer er over 65 år. Som led i indsatsen for at intensivere forebyggelsen har **fra jord til bord-strategien**³³ til formål at give europæerne flere oplysninger og støtte dem i at træffe bedre kostvalg. I betragtning af de større risici, der er forbundet med kroniske sygdomme, vil det arbejde, der udføres med **Europas kræftplan**, være afgørende for vores sundhed og vores sundhedssystemer. Sport og fysisk aktivitet kan også spille en vigtig rolle i forebyggelse og fremme af sundhed.

Efterspørgslen efter professionelt personale forventes at stige i takt med efterspørgslen efter sundhedspleje og langvarig pleje. Der er allerede tegn på mangel på arbejdskraft³⁴ i sundheds-³⁵ og langtidsplejesektoren. Det igangværende arbejde i OECD om det personale, der er beskæftiget i langtidsplejesektoren³⁶, peger i retning af, at det er vigtigt at forbedre arbejdsvilkårene i sektoren og gøre plejearbejdet mere attraktivt. Trods det stigende antal læger og sygeplejersker i det sidste årti i næsten alle EU-lande er der stadig mangel på alment praktiserende læger, navnlig i landdistrikter og fjertliggende områder og regionerne i den yderste periferi.

Den største udfordring er at **imødekomme en stigende efterspørgsel efter tilstrækkelige, tilgængelige, gode og økonomisk overkommelige sundheds- og langtidsplejeydelser som fastsat i den europæiske søjle for sociale rettigheder.** Sikring af et højt niveau for beskyttelse af menneskers sundhed³⁷ kræver den rette infrastruktur, såsom hospitaler, plejehjem og boliger, der er tilpasset ældre mennesker. I modsætning til sundhedspleje findes der ikke social beskyttelse med hensyn til langtidspleje i alle medlemsstater. Den formelle langtidspleje er dyr, og det er den person, der har behov for det, eller dennes familie, der tager sig af det. I takt med at Europas befolkning bliver ældre, og husstandene bliver mindre, vil dette sandsynligvis være en fortsat udfordring for mange.

Den nye "sølvøkonomi" kan skabe muligheder for sundheds- og langtidsplejesektorerne. Det kan være en drivkraft for innovation at hjælpe med at levere plejeydelser af høj kvalitet på en mere effektiv måde. Digitalisering kan give ældre mulighed for selv at overvåge deres helbredstilstand. Digitale teknologiers indvirkning på sundhed og langtidspleje kan være en tredobbelt gevinst: bedre

³⁰ Yderligere oplysninger om EU4Health findes på: https://ec.europa.eu/health/funding/eu4health_da.

³¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12983-2013-INIT/en/pdf>.

³² State of Health in the EU, Country Health Profiles 2019, SHARE-undersøgelse (2017).

³³ Yderligere oplysninger findes på adressen: https://ec.europa.eu/food/farm2fork_en

³⁴ Denne mangel kan have forskellige årsager, herunder løn- og arbejdsvilkår.

³⁵ State of Health in the EU, Health at a glance: Europe 2018, OECD/EU (2018), s. 178 og 180.

³⁶ Yderligere oplysninger findes på adressen: <https://www.oecd.org/els/health-systems/who-cares-attracting-and-retaining-elderly-care-workers-92c0ef68-en.htm>.

³⁷ Artikel 35 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder,

livskvalitet, øget effektivitet i sundheds- og langtidspleje, markedsvækst og udvikling af industrien³⁸. Forskning og innovation vil være afgørende i denne henseende.

3.3. INDVIRKNINGEN PÅ DE OFFENTLIGE BUDGETTER

Et ældre Europa med en mindre arbejdsstyrke vil sandsynligvis øge presset på de offentlige budgetter — på et tidspunkt, hvor genopretningsindsatsen kræver betydelig finansiering. Før krisen forventedes de samlede omkostninger som følge af befolkningens aldring³⁹ i EU at udgøre 26,6 % af BNP i 2070.

Europa vil stå over for en stor udfordring med hensyn til at finansiere sine aldersrelaterede udgifter på en måde, der også er **retfærdig på tværs af generationerne**. Dette skyldes, at forholdet mellem personer, der betaler skat og socialsikringsbidrag, og dem, der modtager pensioner og andre ydelser, falder hurtigt. I 2019 var der i gennemsnit 2,9 personer i den erhvervsaktive alder for hver person på over 65. I 2070 forventes dette forhold at falde til 1,7.

Mens de fleste aldersrelaterede udgifter vil være til sundheds- og langtidspleje, forventes udgifterne til offentlige pensioner også at stige i forhold til BNP frem til 2040. Takket være **omfattende reformer af pensionssystemerne i de fleste medlemsstater** forventes det, at udgifterne hertil vil stige langsommere end BNP og komme ned på samme BNP-niveau som i 2016, selv om de seneste pensionsreformer i en række medlemsstater vil føre til, at de forventede pensionsudgifter stiger. I udformningen af løsninger på disse spørgsmål skal de **politiske beslutningstagere håndtere en høj grad af usikkerhed**. Hvordan de offentlige udgifter udvikler sig, afhænger ikke blot af den demografiske udvikling, men også af andre faktorer, såsom teknologiske fremskridt inden for diagnostik, behandling, lægemidler og medicinsk udstyr, eller øget efterspørgsel efter offentlig sundhedspleje og langtidspleje⁴⁰. Alle disse faktorer medfører yderligere omkostninger på mellemlang og lang sigt. Uden politikændringer vil der også blive lagt øget pres på private udgifter, da folk i langtidspleje kan være nødt til at dække en større andel af de samlede omkostninger.

De fleste eksisterende fremskrivninger arbejder hovedsagelig med en alder på 65 år som den øvre grænse for gruppen af personer i den erhvervsaktive alder. I fremtiden vil flere mennesker dog forblive i beskæftigelse senere i livet. Fremskrivningerne ændrer sig betydeligt med en højere øvre grænse. Al dokumentation viser imidlertid betydningen af gode arbejdsvilkår, stærke offentlige sundhedssystemer, livslang læring og fortsatte investeringer i færdigheder og uddannelse.

Fattigdom i alderdommen vil sandsynligvis give anledning til stigende bekymring, efterhånden som den demografiske udvikling fortsætter. I dag har de fleste pensionister en indtægt fra pensioner, der sætter dem i stand til at opretholde deres levestandard og beskytter dem mod fattigdom i alderdommen⁴¹. Det betyder ikke, at fattigdom blandt ældre er blevet udryddet blandt

³⁸ Den "tredobbelte gevinst" støttes af det europæiske innovationspartnerskab inden for aktiv og sund aldring. Yderligere oplysninger findes på adressen: https://ec.europa.eu/eip/ageing/about-the-partnership_en.

³⁹ I rapporten om befolkningsaldringen 2018 er de samlede udgifter til aldring defineret som offentlige udgifter til pensioner, sundhedspleje, langtidspleje, uddannelse og arbejdsløshedsunderstøttelse.

⁴⁰ En detaljeret analyse af drivkræfterne bag væksten i udgifterne til sundhedspleje og langtidspleje kan ses i: Joint Report on Healthcare and Long-Term Care Systems and Fiscal Sustainability, Europa-Kommissionen og Udvalget for Økonomisk Politik (EPC), 2016.

⁴¹ Fattigdom i alderdommen består af to dele: Personer, hvis indkomst er under 60 % af den nationale median, og personer, som ikke har råd til mindst fire af 10 vigtige punkter (se https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Material_deprivation).

personer over 64 år. I 2018 var 15,5 % af befolkningen i aldersgruppen 65 år eller derover i EU-27 truet af fattigdom⁴².

Det er mere sandsynligt, at kvinder rammes af fattigdom i alderdommen. Det skyldes, at de har en tendens til at have lavere beskæftigelsesfrekvenser, flere karriereafbrydelser, lavere lønninger, mere deltidsarbejde⁴³ og midlertidigt arbejde⁴⁴. Kvinder modtager månedlige pensioner, der er ca. en tredjedel lavere end mændenes, mens de har en længere forventet levetid.

Personer med handicap, som er en gruppe med højere risiko for fattigdom, risikerer at komme til at stå over for yderligere risici. Personer i den erhvervsaktive alder med et handicap er ofte berettiget til særlige fordele og støtte. Men når de når pensionsalderen, er de måske ikke længere støtteberettigede, hvilket kan være en yderligere årsag til fattigdom eller social udstødelse.

Samtidig giver en ældre befolkning også vores økonomier nye muligheder. Ældre forbrugere tegner sig for en stor del af økonomien, og personer over 50 år havde et forbrug på 3,7 billioner EUR i 2015 i EU. Dette forventes at stige til omkring 5 % om året og nå op på 5,7 billion EUR i 2025. Kommissionens grønne bog om aldring vil også omhandle på, hvordan vi kan udnytte disse muligheder bedst muligt.

3.4. DEN REGIONALE OG LOKALE DIMENSION⁴⁵

Forskellige regioner påvirkes forskelligt af demografiske forandringer. Nogle har en relativt ældre befolkning med en medianalder over 50 år, mens den i andre er under 42,5 år — f.eks. i (eller i dele af) Luxembourg, Cypern, Irland, det sydlige Spanien, Polen, det nordlige Rumænien, Slovakiet og det sydlige Sverige.

På regionalt plan har befolkningsbevægelserne også stor indflydelse på en regions demografiske profil. Dette mærkes akut på steder, hvor overvejende unge mennesker flytter til. Disse bevægelser påvirker også en regions samlede befolkning. 65 % af EU's befolkning bor i en region, hvor befolkningstallet steg mellem 2011 og 2019. For nogle er befolkningstilbagegangen en langvarig tendens, ofte over årtier, og flere regioner kan forventes at opleve et fald i befolkningstallet i det næste årti og i tiden derefter.

For at undgå at denne situation forværres yderligere som følge af pandemien, har Kommissionen foreslået at afsætte yderligere midler til samhørighedspolitikken til afhjælpning af krisen og genopretningsforanstaltninger ved hjælp af et nyt initiativ "REACT-EU"⁴⁶. Det foreslåede genopretningsinstrument, Next Generation EU, skal yde yderligere støtte for at sikre finansiering til vigtige kriseafhjælpningsforanstaltninger og støtte til arbejdstagere og SMV'er, sundhedssystemer og den grønne og digitale omstilling i regionerne. Desuden vil EU's program for udvikling af landdistrikterne spille en afgørende rolle med hensyn til at støtte genopretningen.

---

⁴² En detaljeret analyse af den demografiske udviklings følger for pensionernes tilstrækkelighed findes i: 2018 Pension Adequacy Report: current and future income adequacy in old age in the EU, Europa-Kommissionen og Udvalget for Social Beskyttelse (SPC), 2018.

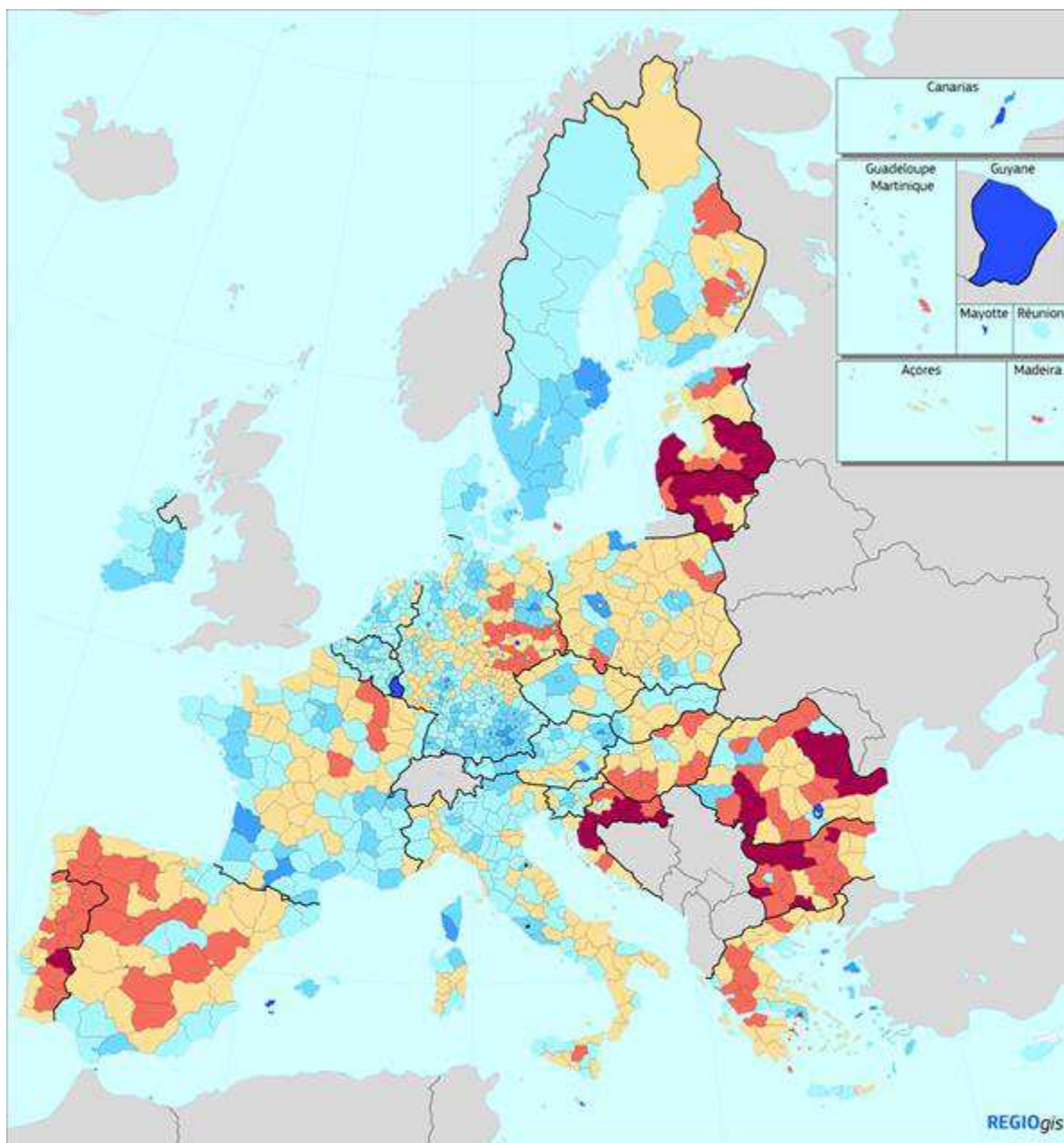
⁴³ I 2018 var 30,5 % af kvinderne og 9,2 % af mændene på deltid (Eurostat, arbejdsstyrkeundersøgelsen) i EU-27.

⁴⁴ Andelen af tidsbegrænsede kontrakter for personer i alderen 15-64 år har været stabil i de senere år. I 2018 udgjorde den 12,1 % af den samlede beskæftigelse. Andelen af kvinder er lidt højere (13,1 %) end andelen af mænd (11,2 %) (Eurostat).

⁴⁵ "Regional" henviser til NUTS 3, og "lokal" henviser til lokale administrative enheder.

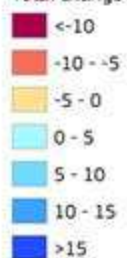
⁴⁶ COM(2020) 451 final, 28.5.2020.

Samlet befolkningsændring pr. region⁴⁷, 2011-2019

Total population change in NUTS3 regions, 2011-2019

Total change (%)

EU-27 = 1.56%

Source: DG REGIO based on Eurostat data (demo_r_pjanaggr3) and JRC data (ARDECO database)

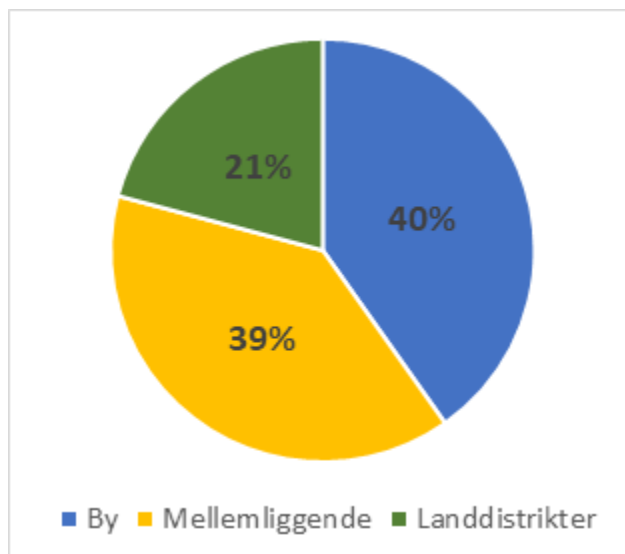
0 500 km

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

⁴⁷ Dette kort viser NUTS 3-regioner. Den gennemsnitlige NUTS 3-region i et land har en befolkning på mellem 150 000 og 800 000 mennesker.

Demografiske forandringer udvikler sig forskelligt i by- og landområder. Regionerne i EU tilhører forskellige kategorier, afhængigt af om de er fortrinsvis byområder, landområder eller et sted derimellem. Hver af de tre kategorier har sine egne karakteristika. Befolkningsstørrelsen og -tætheden falder fra byer til de mellemliggende regioner og til landdistrikterne. Under pandemien synes befolkningstætheden og kategorien af regioner at have været en faktor i spredningen af virussen. Det skønnes, at virussen er kommet tidligere til byområderne og er blevet spredt hurtigere end i de mellemliggende regioner og landdistrikterne⁴⁸.

Befolkningen i EU-27 efter regional typologi for byer og landdistrikter, 2019

Kilde: Eurostat

I landdistrikterne faldt befolkningen med 0,8 mio. mellem 2014 og 2019. Dette er dog kun en del af historien. I nogle medlemsstater voksede disse regioner med mere end 0,2 % om året, mens de i andre medlemsstater faldt med samme andel. I otte medlemsstater har landdistrikterne siden 1991 haft faldende befolkningstal: de tre baltiske stater, Bulgarien, Kroatien, Ungarn, Portugal og Rumænien. OECD's seneste arbejde viser, at regioner tæt på byer har en tendens til at vokse, mens de mere fjerntliggende regioner⁴⁹ har tendens til faldende befolkningstal.

Byområderne i EU tegner sig for et andet billede, og deres befolkning voksede med 3,8 millioner i samme periode. I Letland og Grækenland faldt den dog med henholdsvis 0,3 % og 0,6 %. 22 % af bybefolkningen boede i et område, der mistede befolkning mellem 2014 og 2019. I 14 medlemsstater fik samtlige byområder en øget befolkning.

⁴⁸ <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC120680>

⁴⁹ Yderligere oplysninger findes på adressen: <https://doi.org/10.1787/b902cc00-en>.

3.4.1. LIVSKVALITET, INFRASTRUKTUR OG ADGANG TIL TJENESTER

Alle dele af Europa søger at levere tjenesteydelser og infrastruktur til befolkningens behov. Uanset om befolkningstallet stiger eller falder, er det nødvendigt at tilpasse tjenesteydelserne og infrastrukturen i overensstemmelse hermed, hvad enten der er tale om transport, digitalisering, boliger, skoler, sundheds- og langtidspleje eller social integration.

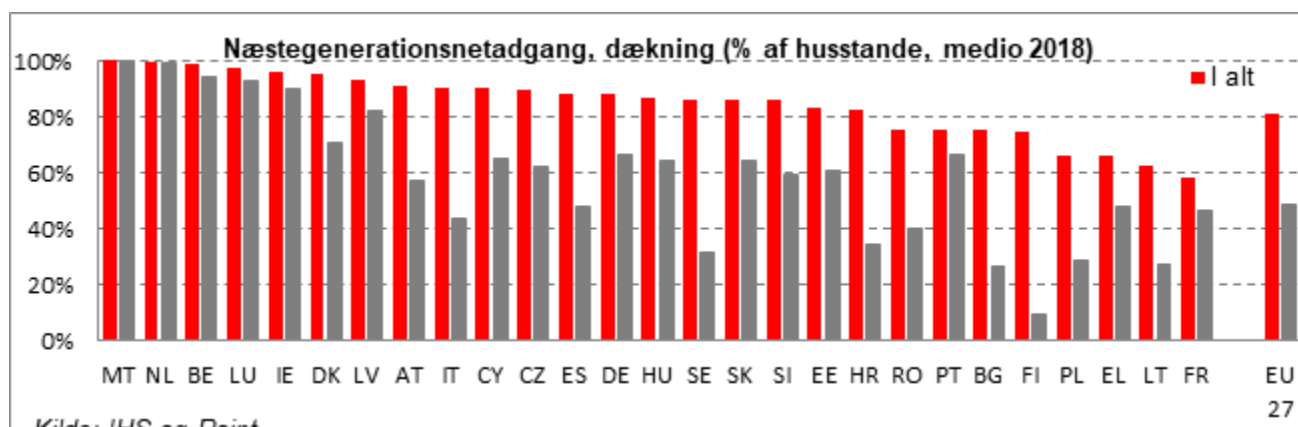
Den demografiske udviklings indvirkning på en bestemt region afhænger i høj grad af, hvor hurtigt og i hvilket omfang befolkningen forandres, og om en region har midler til at håndtere denne forandring. De fleste regioner, der oplever en hurtig befolkningstilvækst, har et BNP pr. indbygger, der ligger over EU-gennemsnittet, mens regioner med en hurtig befolkningsnedgang har tendens til at have et forholdsvis lavt BNP pr. indbygger. Regioner, der har en lav indkomst og lider under hurtige forandringer, står over for den mest udfordrende situation.

31 millioner mennesker, eller 7 % af EU's befolkning, bor i en region, der står over for en **dobbel udfordring med et hurtigt fald i befolkningstallet og et lavt BNP pr. indbygger**. Mange af disse regioner ligger i de baltiske lande, Bulgarien, Kroatien, Ungarn, Portugal og Rumænien. Der findes også regioner i denne situation i Grækenland og Spanien samt nogle få regioner i det østlige Tyskland, Frankrig og Polen.

I arbejdet med at håndtere konsekvenserne af de demografiske forandringer på lokalt og regionalt plan er det nødvendigt at tage højde for, hvad der får folk til at ønske at flytte til eller forlade en region. Ofte er det et spørgsmål om beskæftigelsesmuligheder og livskvalitet. Livskvaliteten i en bestemt region kan påvirkes af mange forskellige faktorer, hvad enten det er det naturlige miljø, adgangen til tjenesteydelser (f.eks. børnepasning, adgang for personer med handicap, uddannelse af god kvalitet, sundhedspleje, langtidspleje, boliger, fritid og kulturelle tjenester) eller tilgængeligheden og kvaliteten af infrastrukturen (f.eks. veje, jernbaner, energiforsyning og adgang til internettet).

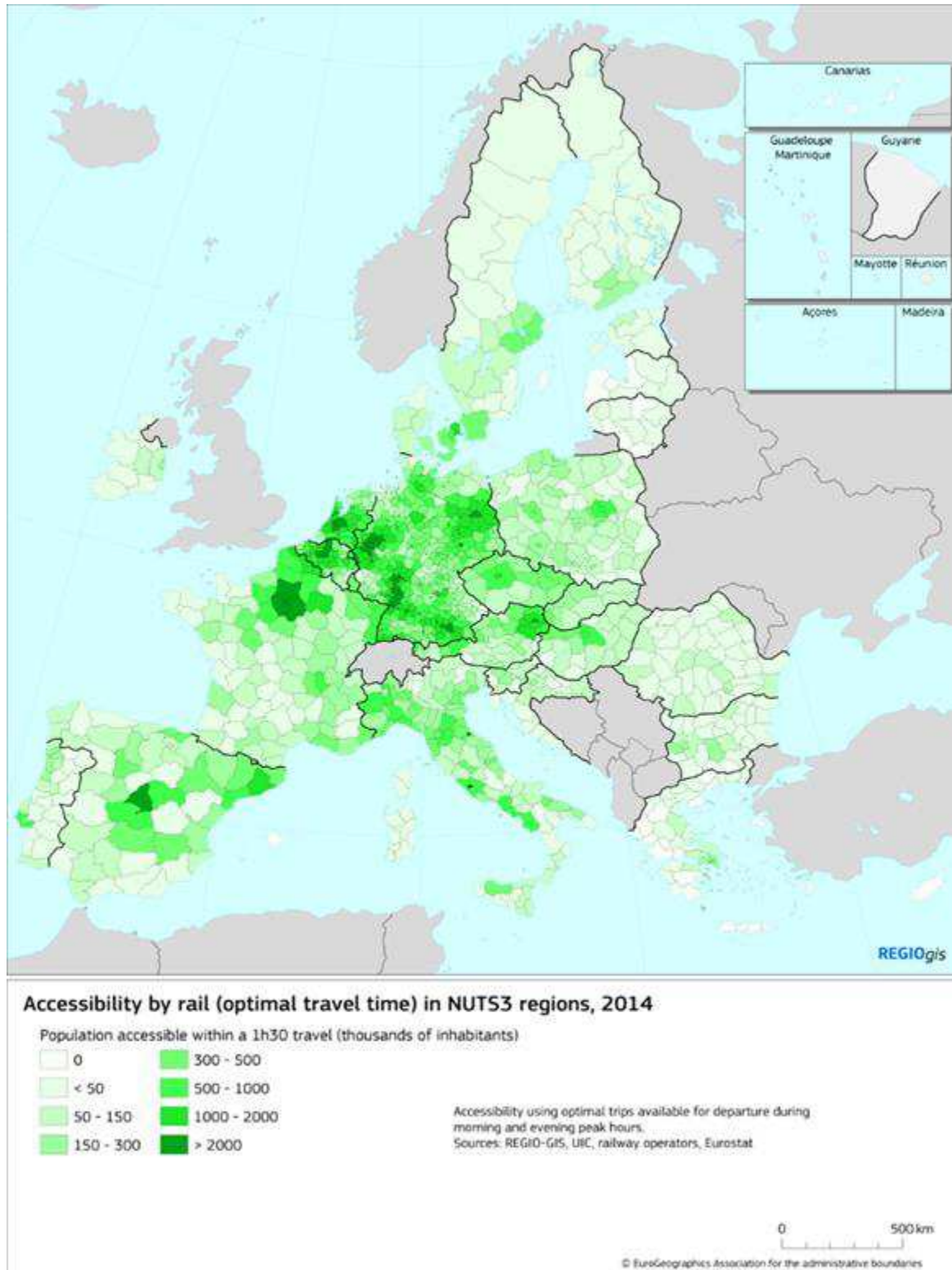
Tilgængelighed og konnektivitet vil få større betydning for en regions fremtidsudsigter. De påvirker en regions økonomiske udsigter og mulighed for at tilbyde attraktive job. Efterhånden som Europa påbegynder sin grønne omstilling, vil behovet for ren, hyppig, tilgængelig og økonomisk overkommelig offentlig transport spille en stadig større rolle i en regions tiltrækningskraft. I takt med at Europa bliver stadig mere digitalt, vil folk forvente adgang af høj kvalitet til næste generation af bredbånd. Næste generation af bredbåndsadgang kan bidrage til at slå bro over kløften mellem by og land på det digitale område.

Næstgenerationsnetadgang, dækning

Investeringer i infrastruktur og tjenester, også gennem samhørighedspolitikken, er en væsentlig del af løsningen. Infrastruktur har mange forskellige dimensioner, herunder adgang til digitale tjenester (herunder adgang til informations- og kommunikationsteknologi og 5G-dækning), uddannelse og sundhedstjenester samt fritid og kultur.

Tilgængelighed med jernbane pr. region⁵⁰, 2014

Regionale initiativer kan forbedre livskvaliteten, adgangen til tjenester og infrastrukturen og afhjælpe de negative konsekvenser af affolkning. F.eks. kan det lokale erhvervmiljø forbedres gennem

⁵⁰ Dette kort viser NUTS 3-regioner. Den gennemsnitlige NUTS 3-region i et land har en befolkning på mellem 150 000 og 800 000 mennesker.

erhvervsstøttetjenester, der tilskynder til innovation og forskning. Lokaludvikling styret af lokalsamfundet kan imødekomme borgernes behov og forbedre den lokale livskvalitet. En hurtig aftale om det næste langsigtede EU-budget og genoprettelsesinstrumentet Next Generation EU⁵¹ vil sikre, at EU's fonde og samhørighedsprogrammer kan spille en vigtig rolle med hensyn til at støtte dette arbejde.

Det centrale spørgsmål i forbindelse med offentlige politikker er, hvordan man udvikler bæredygtige løsninger. På regionalt og lokalt plan har det vist sig muligt at nytænke og forvalte de demografiske forandringer på en intelligent måde. På grundlag af denne erfaring vil det være vigtigt at udveksle bedste praksis og opskalere innovative idéer, produkter eller tjenesteydelser.

Enhver politisk reaktion på udfordringer på et regionalt plan skal have fokus på situationen på stedet. Dette afspejler, at situationen er forskellig fra land til land og internt i landene, idet der er en større kløft mellem land og by i nogle områder og modtendenser andre steder. I 2018 var den andel af befolkningen, der er truet af fattigdom, særlig høj blandt personer, der bor i byer i en stor del af Vesteuropa, mens det samme gælder for personer, der bor i landdistrikter i de østlige og sydlige dele af EU.

I byerne er brugen af energi, transport og jord mere effektiv. Det er lettere at organisere og vedligeholde offentlig infrastruktur, f.eks. offentlig transport eller internetadgang, og adgang til sociale tjenester, f.eks. i plejesektoren. Det er som regel lettere at matche udbud af og efterspørgsel efter færdigheder, hvilket resulterer i højere produktivitet og indtjening pr. indbygger. I byerne er der bedre adgang til uddannelse af høj kvalitet, herunder flere højere uddannelsesinstitutioner, hvilket kan bidrage til at skabe innovation⁵².

På den anden side er det **nødvendigt at styre den høje befolkningstilvækst i byerne for at undgå yderligere overbelastning, forurening og boligudgifter**⁵³. Byerne skal også tilpasse deres tjenester på områder som sundhedspleje og mobilitet samt offentlig infrastruktur, boliger, uddannelse og social- og arbejdsmarkedspolitik for at tage højde for demografiske forandringer. I betragtning af den stærke sammenhæng mellem aldring og handicap omfatter dette også forbedring af tilgængeligheden, navnlig af produkter, tjenesteydelser og infrastruktur.

Landdistrikterne har righoldige arealer, lavere leveomkostninger og et lavt luftforureningsniveau. Men de står også over for en række udfordringer, navnlig med hensyn til at sikre god adgang til offentlige og private tjenester. Landdistrikter, der oplever en betydelig affolkning, kan opleve, at arealer tages ud af brug, øget risiko for skovbrande⁵⁴, og det bliver generelt sværere at tiltrække nye investeringer. En årsag til bekymring er det faldende antal unge landbrugere og vigtigheden af "generationsskifte".

Et centralt spørgsmål for landdistrikterne er, om de ligger tæt på en by eller langt fra et funktionelt byområde. Landdistrikter, der ligger tæt på en by, kan have en hyppig kontakt med denne by. Folk arbejder måske i byen, men bor uden for og pendler dagligt. Dette mønster medfører særlige krav,

⁵¹ Yderligere oplysninger findes på adressen: https://ec.europa.eu/info/publications/mff-legislation_en

⁵² Yderligere oplysninger findes på adressen: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/regional-focus/2018/access-to-universities-in-the-eu-a-regional-and-territorial-analysis.

⁵³ Yderligere oplysninger findes på adressen: <https://urban.jrc.ec.europa.eu/thefutureofcities/ageing#the-chapter>.

⁵⁴ Forest fires — Sparking firesmart policies in the EU, Europa-Kommissionen (2018).

f.eks. til transport. Der kan være en specifik opgavefordeling, hvor byen f.eks. tilbyder adgang til hospitaler, herunder til de mennesker, der bor i landdistrikterne i nærheden.

På den anden side ligger ikke alle landdistrikter i nærheden af en større by. I dette tilfælde står udviklingen af landdistrikterne over for forskellige udfordringer, f.eks. en overvægt af den primære sektor med tilhørende værdikæder⁵⁵ eller lavere befolkningstilvækst og økonomisk vækst⁵⁶. Økonomisk tilbagegang i specifikke regioner er ikke kun en udfordring for den territoriale samhørighed, men kan også føre til geografisk utilfredshed. Hvis folk begynder at føle, at de er ladt i stikken, kan de miste tilliden til retfærdigheden i vores økonomi og demokratiske institutioner.

Alle disse spørgsmål og flere til vil blive behandlet i **Kommissionens langsigtede vision for landdistrikter**, som vil blive forelagt næste år efter en bred offentlig høring og under hensyntagen til de forskellige aspekter, der blotlægges af covid-19-pandemien.

4. DE TO OMSTILLINGER OG DEMOGRAFISKE FORANDRINGER

Demografiske forandringer og de to omstillinger, nemlig den grønne og den digitale omstilling, vil ofte påvirke eller fremme hinanden. Strategisk fremsyn kan være et vigtigt redskab til at identificere og forudsige de udfordringer, der vil påvirke hver enkelt af disse omstillinger, og udarbejde politikker, der kan tackle dem sammen.

Det pres, som de demografiske forandringer skaber på globalt plan, vil sandsynligvis blive forværret af virkningerne af klimaændringer og miljøforringelser. "Business as usual" ville betyde en enorm og samtidig stigning i verdens behov for fødevarer, energi og vand i de kommende årtier: 60 % flere fødevarer, 50 % mere energi og 40 % mere vand i 2050⁵⁷.

Som det fremgår af den europæiske grønne pagt og klimaloven⁵⁸, vil Europa sideløbende omstille sig til både en klimaneutral og en ressourceeffektiv økonomi. Dette styrker behovet for ren energi, bæredygtig og intelligent mobilitet, et skift til en mere cirkulær økonomi og et stort skridt i retning af beskyttelse og genopretning af vores biodiversitet. De seneste nedlukninger grundet covid-19-pandemien har vist os, hvor værdifulde grønne byområder er for vores fysiske og mentale velbefindende. Mange europæiske byer har også taget skridt til at gøre aktiv mobilitet, f.eks. gang og cykling, til en mere sikker og attraktiv mulighed under pandemien. Kommissionen vil for at fremme dette arbejde i 2021 etablere en EU-plattform for grønnere byer under en ny aftale om grønne byer indgået med byer og borgmestre.

I takt med at byerne bliver mere overfyldte, vil byområder skulle fortsætte og intensivere deres indsats for at skabe grønne områder i byerne, som også kan fungere som kulstofdræn, der kan bidrage til at fjerne emissioner fra atmosfæren. Gennemførelsen af **handlingsplanen for den cirkulære økonomi**, **EU's strategi for biodiversitet** og **"fra jord til bord"-strategien** samt **den kommende reviderede EU-strategi for tilpasning til klimaændringer** tager mange af disse spørgsmål op.

⁵⁵ OECD, 2018. Policy note Rural 3.0 — a framework for rural development.

<https://www.oecd.org/cfe/regional-policy/Rural-3.0-Policy-Note.pdf>.

⁵⁶ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/regional-focus/2008/remote-rural-regions-how-proximity-to-a-city-influences-the-performance-of-rural-regions.

⁵⁷ Yderligere oplysninger findes på adressen: <http://www.fao.org/global-perspectives-studies/en>.

⁵⁸ Yderligere oplysninger findes på adressen: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_da

Klimaændringer og tab af biodiversitet forventes at påvirke migrationsmønstrene betydeligt.

Dette skyldes, at ændringer i miljøet, såsom ørkendannelse, forsuring af havene og kysterosion, direkte påvirker menneskers levebrød og deres evne til at overleve på deres hjemegn⁵⁹. Det forventes, at denne tendens kun vil fortsætte, efterhånden som virkningerne af klimaændringerne bliver mere udtalte. Ifølge Verdensbanken vil op mod 143 millioner mennesker i Afrika syd for Sahara, Sydøsten og Latinamerika kunne blive fordrevet inden for deres eget land senest i 2050, hvis der ikke gribes ind⁶⁰. Dette forstærker behovet for, at Europa er verdens førende inden for klima- og miljøforanstaltninger, navnlig ved at gennemføre den europæiske grønne pagt og optrappe diplomatiet i forbindelse med den grønne pagt i alle politikker og partnerskaber.

Den digitale revolution og den hurtige udbredelse af internettet har allerede forandret borgernes liv og vaner. Digitalisering kan øge produktiviteten og den økonomiske vækst, men den ulige adgang til internettet skaber en digital kløft, der er ved at blive en vigtig dimension af ulighed. Hertil kommer, at utilstrækkelige digitale færdigheder og store forskelle i færdighedsniveauet mellem lande og regioner samt manglende tilgængelighed kan udbygge denne kløft.

Den nuværende krise har vist, at det haster med at gøre denne digitale omstilling til virkelighed for alle så hurtigt som muligt: Foranstaltningerne vedrørende social afstand, som er indført i hele Europa, har betydet, at mange mennesker har været nødt til at arbejde hjemmefra eller bruge internettet eller mobile applikationer til at være sammen med familie og venner. Adgang til et pålideligt og hurtigt internet og mulighed for at benytte digitale værktøjer er blevet så meget desto vigtigere for virksomheder, arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende.

5. DEN GEOPOLITISKE DEMOGRAFISKE UDVIKLING: EUROPA I VERDEN

Demografiske forandringer har også en indvirkning på Europas geopolitiske udsigter og position i verden. Befolkning og økonomisk størrelse spiller en vigtig rolle i verdens magtstrukturer. I takt med at Europas nationer bliver mindre og økonomisk mindre magtfulde i forhold til andre vækstøkonomier, er det så meget desto vigtigere, at EU anvender hele sin kollektive vægt. Samtidig oplever vi under pandemien, at en virus ikke kender grænser og skaber udfordringer, som er fælles for mange dele af verden.

Europas andel af verdens befolkning er faldende. I 1960 udgjorde befolkningen i EU-27 ca. 12 % af verdens befolkning. Denne andel er faldet til omkring 6 % i dag og forventes at falde til under 4 % i 2070. Den anden bemærkelsesværdige udvikling er Afrikas voksende andel af verdens befolkning: Den vil stige fra 9 % til 32 %, mens Asiens andel af befolkningen vil falde noget⁶¹.

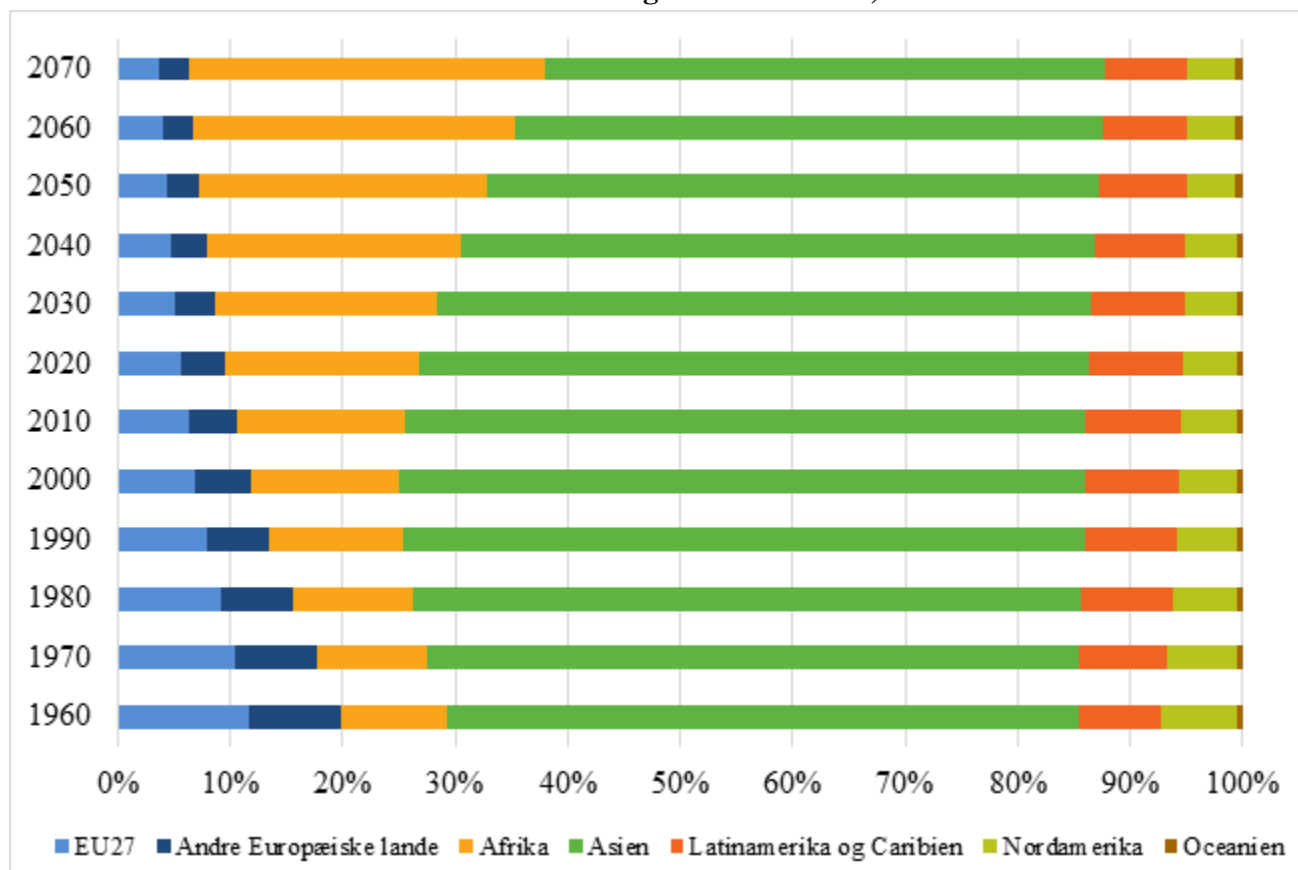
---

⁵⁹ Yderligere oplysninger findes på adressen: <https://news.un.org/en/story/2019/07/1043551>.

⁶⁰ Yderligere oplysninger findes på adressen: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/29461>.

⁶¹ Yderligere oplysninger om revisionen i 2019 af FN's World Population Prospects findes på adressen: <https://population.un.org/wpp/>.

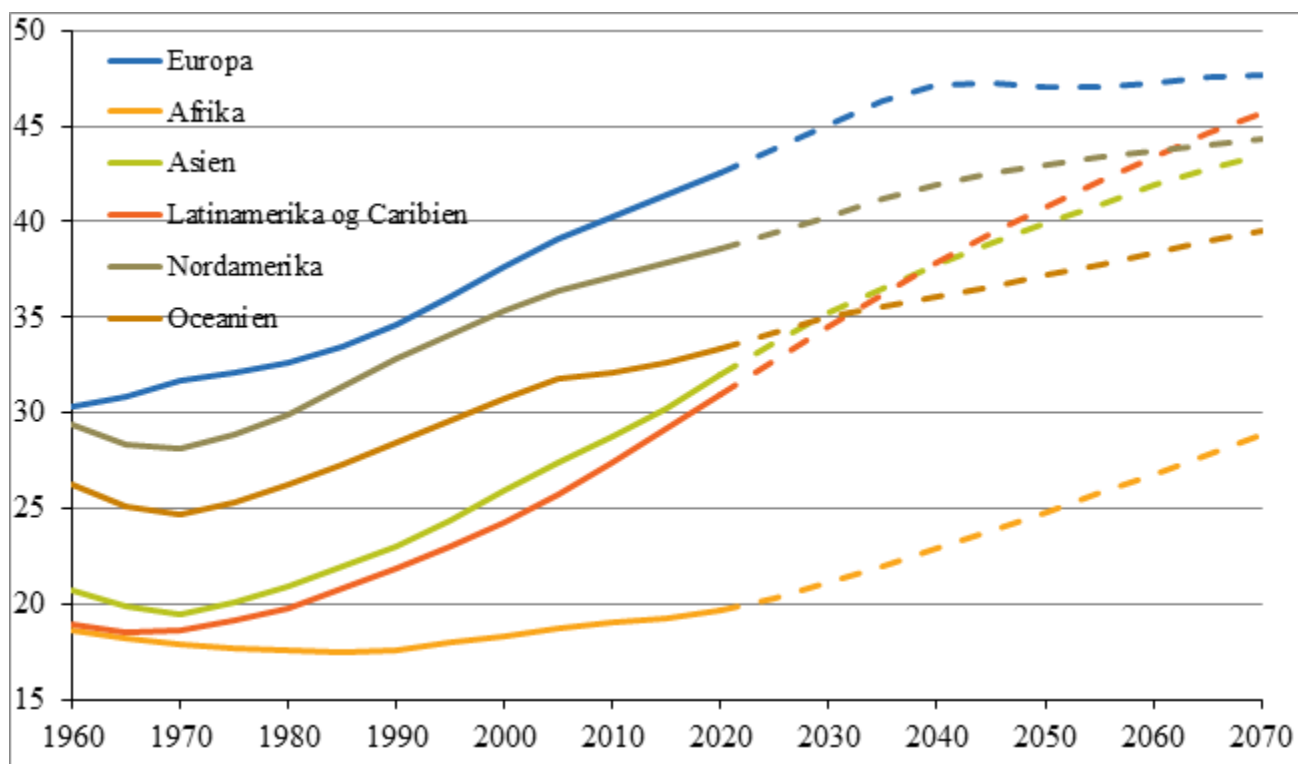
Verdens befolkning efter kontinent, 1960-2070

Kilde: FN, Afdelingen for Økonomiske og Sociale Anliggender, Population Division (2019).

Europa er ikke det eneste kontinent, der bliver ældre, men i gennemsnit er det det ældste. Når man sammenligner tendensen i Europa med andre dele af verden, viser det sig, at andre kontinenter gennemgår en tilsvarende aldringsproces, om end med en tidsforskydning i forhold til Europa. Fremskrivninger viser, at den gennemsnitlige levealder i Afrika også vil stige over tid, men det forventes at forblive det yngste kontinent i perioden fra i dag til 2070.

Medianalder for verdens befolkning efter kontinent, 1960-2070

Kilde: FN, Afdelingen for Økonomiske og Sociale Anliggender, Population Division (2019).

Europas andel af det globale BNP er også faldende. I 2004 tegnede Europa sig for 18,3 % af det globale BNP, og dette tal faldt til 14,3 % i 2018⁶². Med en faldende erhvervsaktiv befolkning er der risiko for, at denne tendens vil fortsætte eller endda accelerere. Medlemsstaterne bliver mindre økonomiske aktører, men tilsammen vil EU fortsat være en stor økonomisk, politisk og diplomatisk aktør.

Europa skal være stærkere, forenet og strategisk på den måde, det tænker, handler og taler. Vi skal styrke eksisterende partnerskaber og skabe nye, navnlig med vores nærmeste partnere og naboer. Den nye **omfattende strategi for samarbejdet med Afrika**⁶³ er særlig vigtig i betragtning af de komplementære demografiske udfordringer, som vores kontinenter vil stå over for. Så meget desto vigtigere vil det være at opretholde den regelbaserede verdensorden og dens institutioner, såsom FN eller Verdenshandelsorganisationen, og spille en mere aktiv rolle i internationale strukturer.

⁶² Kilde: Verdensbanken, data om BNP og KKP (købekraftparitet) fra databasen: Wold Development Indicators.

⁶³ JOIN(2020) 4 final, 9.3.2020.

KONKLUSIONER OG FREMTIDSUDSIGTER

I denne tid med ekstraordinær modgang og usikkerhed har EU, medlemsstaterne og regionerne en fælles interesse i at reagere på konsekvenserne af de demografiske forandringer for alle europæere. Dette er led i Europas genopretning og opbygningen af en mere modstandsdygtig, bæredygtig og fair Union. Vejen frem afhænger af en række strategiske spørgsmål, herunder hvordan innovation og produktivitet kan stimuleres, hvordan man får flere i arbejde, hvordan man kan modernisere sundhedssystemerne, den sociale beskyttelse og de sociale tjenester, og hvordan man kan tackle de territoriale forskelle.

Med dette for øje og med udgangspunkt i resultaterne i denne rapport vil Kommissionen fremlægge en **grønbog om aldring** og en **langsigtet vision for landdistrikter**. Kommissionen vil også se nærmere på andre spørgsmål, som fremhæves i denne rapport, såsom eksempelvis ensomhed, social isolation, mental sundhed, økonomisk modstandsdygtighed og langtidspleje.

Denne rapport viser også behovet for at **indarbejde demografiske overvejelser i alle EU's politikker**. Kommissionen er klar til fuldt ud at gøre brug af alle de instrumenter, den har til rådighed, navnlig gennem det næste langsigtede EU-budget og genopretningsinstrumentet Next Generation EU. Dens genopretningsindsats vil støtte social samhørighed, integration og inklusion, udvikling af landdistrikterne og uddannelse. Den vil støtte strukturreformer, hvor det er nødvendigt, og arbejde hen imod en konkurrencedygtig bæredygtighed ved at udnytte det europæiske semester bedst muligt.

Samtidig er det klart, at der ikke findes nogen universalløsning. **Den politiske beslutningsproces skal stille skarpt på praksis og mindske forskellene mellem regionerne**. I denne ånd vil Kommissionen fortsat fremme opadgående konvergens, sikre en retfærdig omstilling, opretholde social retfærdighed, lige muligheder og ikkeforskelsbehandling, navnlig gennem den europæiske søjle for sociale rettigheder og EU's strategi for ligestilling mellem mænd og kvinder.

Den dobbelte udfordring, som demokrati og demografi udgør, skal tackles direkte. Den demografiske omstilling indebærer udfordringer og muligheder for vores demokrati, hvoraf krisen har blotlagt nogle af disse. Hvis denne omstilling forvaltes fornuftigt, vil den bidrage til at sikre, at vores systemer for offentlig forvaltning og deltagelse er dynamiske, modstandsdygtige, inklusive og repræsenterer samfundets mangfoldighed. Vi er nødt til at tage fat på de grundlæggende årsager til problemerne og undgå en "utilfredshedens geografi"⁶⁴. Konferencen om Europas fremtid vil være en vigtig platform til at lytte, lære og finde løsninger.

Selv om det er for tidligt at drage velbegrundede demografiske konklusioner af covid-19-krisen, vil det særlige websted, der blev lanceret sideløbende med denne rapport, bidrage til analysen af omfattende sammenlignelige statistiske data i hele Unionen, så snart de foreligger, så de kan danne et pålideligt grundlag for velunderbyggede politiske overvejelser og beslutninger.

---

⁶⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/working-papers/2018/the-geography-of-eu-discontent.

På grundlag af denne rapport vil Kommissionen indlede en dialog med relevante interessenter, navnlig på regionalt plan, og drøfte med medlemsstaterne, EU's institutioner og organer, navnlig Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget.